

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Liikunnalliset toiminnot avoimen nuorisotalo- työn tukena

Avoin nuorisotoiminta Jakomäessä ja nuorten vapaa-ajalle & liikunnallisuudelle
asetetut kansalliset tavoitteet

Mikka Niemelä

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11 / 2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Miikka Niemelä	Sivumäärä 34 ja 9 liitesivua
Työn nimi Liikunnalliset toiminnot avoimen nuorisotoiminnan tukena Jakomäessä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Juha Makkonen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja	
Tiivistelmä <p>Toimin nuoriso-ohjaajana Helsingin nuorisoasiainkeskuksessa Jakomäen nuorisotalolla vuosien 2010-2013 aikana. Käytin työssäni avoimen toiminnan tukena liikuntakasvatuksellisia menetelmiä niin 10-12-vuotta täyttäneille, kuin 13-18-vuotta täyttäneillekin nuorille. Sisällytin avoimeen nuorisotalotoimintaan monia erilaisia liikunnallisia toimintoja monin eri muodoin, kuten ryhmätoimintoja ja retkiä. Lajeina liikuntakasvatuksellisissa toiminnoissa olivat mm. jalkapallo, jääkiekko, pöytätennis, futsal ja kiipeily.</p> <p>Kaikki ihmiset harrastavat liikuntaa jollakin tasolla, mutta yhä useampi suomalainen liikkuu liian vähän. Pyrin työssäni Jakomäen nuorisotalolla tarjoamaan nuorille positiivisia kokemuksia liikunnasta sekä tarjoamaan heille mahdollisuuden kokeilla erilaisia liikuntamuotoja, sillä lapsuus ja nuoruus ovat tärkeää aikaa liikunnallisten elämäntapojen omaksumisen suhteen. Liikunnallisia menetelmiä voidaan myös käyttää sosiaalisesti vahvistavina toimintoina. Sovelsin työssäni mahdollisuuksien mukaan liikuntapedagogisia oppeja ja esittelen tässä opinnäytetyössä soveltamaani.</p> <p>Liikunnalliset toiminnot ja näin ollen myös liikuntapedagogiikka työotteena otettiin toimintamuotoina käyttöön osana Jakomäen nuorisotalon yleistä toiminnan kehittämistä. Nuorisotalon toiminnan kehittämistä muodostui minulle myöhemmin sosiaalisen vahvistamisen käytäntöjä kehittävä projekti. Halusimme mm. parantaa ohjaajien mahdollisuuksia oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä syventää ohjaajina suhdettamme nuoriin. Vastasimme näihin kehittämistavoitteisiin monimuotoisen sukupuolisensitiivisen ryhmätoiminnan sisällyttämisellä arkiseen avoimeen talotyöhön.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on esitellä ja perustella, miten nämä liikunnalliset menetelmät tukevat nuorisotalotyötä ja edelleen arvioida, miten Jakomäessä tehdyt liikunnalliset toiminnot tukevat nuorten vapaa-aikaan ja liikunnallisuuteen asetettuja kansallisia tavoitteita.</p> <p>Aineistona opinnäytetyössäni käytän Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan (Nuora) julkaisemaa Nuoria liikkeellä! nuorten vapaa-aikatutkimusta, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemaa Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmaa, sekä Jakomäen kehittämissuunnitelman tuotoksia.</p>	
Asiasanat liikuntakasvatus, sosiaalinen vahvistaminen, ryhmätoiminta	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Miikka Niemelä	Number of Pages 39
Title Physical activities supporting open youth work in Jakomäki	
Supervisor(s) Juha Makkonen	
Subscriber and/or Mentor	
Abstract <p>Between the years of 2010 to 2013 I used to work in a community center in Jakomäki which is a part of the youth department of the city of Helsinki. I used physical group activities as a method of youth work while working there with youth aged between 10-12 and with youth aged between 13-18. I included a wide variety of sports to the basics of the job in order to support regular open youth work. Sports that were used as a method of youth work were football, futsal, ice hockey, table-tennis and climbing.</p> <p>Everybody exercises and do physical activities to some extent. Still a growing part of Finnish people exercise less than what is instructed by the officials. People adopt a physically active lifestyle in childhood. Hence, my aim was to offer the youth in Jakomäki positive experiences regarding physical activities. These activities can also be used as a method for social empowerment. I applied these methods to my work and my aim is to introduce these methods in this thesis.</p> <p>Physical activities as a method for social empowerment were adopted to youth work in Jakomäki as part of a development project that took place in the community center at 2011. We wanted to increase the chances for the youth workers to use their own abilities in the working environment. We also wanted to know the youth in Jakomäki community center better. In order to fulfill these objectives we included gender sensitive group activities to the basic open youth work at the community center.</p> <p>The objective of this thesis is to introduce these new methods and to evaluate if the methods correspond with the national objectives set in the youth policy of Finland.</p>	
Keywords physical activities, youth work, social empowerment	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
1.1 Työ nuorisotalolla.....	6
1.2 Ajatuksia omasta liikunnallisuudestani	7
2 AVOIN NUORISOTALOTOIMINTA HELSINGIN NUORISOASIAINKESKUKSESSA SEKÄ JAKOMÄEN NUORISOTALOLLA	8
2.1 Helsingin nuorisoasiainkeskus.....	8
2.2 Jakomäen nuorisotalo.....	11
2.3 Kehittämishanke Jakomäen nuorisotalolla.....	12
2.4 Jakomäki alueena.....	14
3 LIIKUNNALLISET MENETELMÄT JAKOMÄESSÄ.....	15
3.1 Liikuntatoiminnot ja sosiaalinen vahvistaminen	16
3.2 Ryhmätoiminta.....	19
3.3 Liikuntasuhde ja liikuntamotivaatio	21
3.4 Sukupuolisensitiivisyys toiminnan taustalla	23
4 AINEISTON KÄSITTELY.....	24
5 ARVIOINTI & TULOKSET	25
5.1 Nuorisopolitiikka Suomessa nyt.....	25
5.2 Kehittämishankkeen tuotokset ja nuorten vapaa-ajalle & liikunnallisuudelle asetetut kansalliset tavoitteet.....	28
5.3 Miten liikunnalliset menetelmät ovat tukeneet avointa toimintaa Jakomäessä	33
6 YHTEENVETO & POHDINTA	34
LIITTEET	39

1 JOHDANTO

Liikunnan positiiviset vaikutukset niin ihmisten psyykkiseen kuin fyysiseenkin hyvinvointiin tunnetaan hyvin. Yhteiskunnallisella tasolla tarkasteltaessa liikunnassa on kyse ensisijaisesti kansanterveydestä, jossa yhdistyvät sekä yksilöllis-humanistinen että talouspoliittinen argumentaationäkökulma. Ennustetasolla liikkuva elämä on tervettä elämää, ja terve elämä on hyväksi koettua elämää. Liikunnallisuus keventäisi myös perusterveydenhuollon sekä erityissairaanhoidon jatkuvasti kasvavaa kulupuolta. On laskettu, että jokainen liikunnan edistämiseen kohdennetut verovarot tuottaa itsensä moninkertaisesti takaisin vähentyneinä terveydenhuollon kuluina tulevaisuudessa (Harinen & Rannikko toim. 2013, 6). Myös opetus- ja kulttuuriministeriön Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa 2012–2015 liikunta nähdään ennen kaikkea ennaltaehkäisevänä keinona nuorten terveyden edistämisessä.

Suomalaisten liikunnallisuudesta on tehty viime vuosina paljon tutkimuksia. Nämä tutkimukset ovat osoittaneet, että nuoret osallistuvat urheiluseurojen järjestämään toimintaan kahteen viime vuosikymmeneen verrattuna enemmän, mutta tästäkin huolimatta vain vajaa puolet nuorista harrastavat liikuntaa suositukseen nähden riittävästi. Tämän lisäksi 12-14-vuotiaista nuorista jopa 10% liikkuu suositukseen nähden aivan liian vähän, ja liikunnan harrastamisen tiedetään vähenevän ennestään murrosiässä. Näiden tutkimusten tuloksista noussut huoli lasten ja nuorten liikunnallisuudesta on ollut laajasti esillä myös mediassa sekä julkisessa keskustelussa. Lisäksi fyysisen aktiivisuuden lisääminen kaikilla väestöryhmillä on nostettu yhdeksi Suomen terveyspolitiikan tavoitteeksi (Husu, Paronen, Suni, Vasankari 2011). Nuorten vapaa-aika ja liikunnallisuus on huomioitu myös Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa 2012-2015.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on arvioida, vastaako Jakomäessä vuoden 2011 aikana suorittamani kehittämishankkeen tuotokset lasten- ja nuorten vapaa-ajalle ja liikunnallisuudelle asetettuja kansallisia tavoitteita. Tämän lisäksi työn tarkoituksena on selvittää, miten liikunnalliset menetelmät ovat tukeneet avointa nuorisotyötä Jakomäessä. Käsitteellisesti opinnäytetyöni liittyy avoimeen nuorisotalotoimintaan, sukupuolisensitiivisyyteen, osallisuuteen ja liikuntakasvatuksellisiin menetelmiin esite-

tyssä toimintaympäristössä. Aineistona lasten- ja nuorten liikunnallisuuden nykytilasta ja niihin liittyvistä tavoitteista käytän Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan (Nuora) julkaisemaa Nuoria liikkeellä! nuorten vapaa-aikatutkimuksesta, sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemaa Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmaa. Jakomäen nuorisotalolle tehdyn kehittämissuunnitelman tulokset toimivat myös opinnäytetyöni aineistona.

1.1 Työ nuorisotalolla

Toimin nuorisotyöntekijänä Helsingin Nuorisoasiainkeskuksessa Jakomäen nuorisotalolla vuoden 2010 syksystä vuoden 2013 kesän loppuun. Näiden kolmen vuoden aikana toimin ohjaajana nuorisotalolla, Jakomäen kirjastolla, Pihlajamäen skeittipuitossa, Bengstårin leirisaarella Hangossa, sekä monissa muissa toimintaympäristöissä. Vaikka työtä tehtiin monimuotoisesti vaihtelevissa ympäristöissä, niin kuitenkin työn perimmäisenä tarkoituksena oli aina nuorten kohtaaminen. Se, millä tavoin nuoria taas kohtasi, oli hyvin paljon kiinni nuorisotyöntekijästä itsestään, sillä nuorisotyöntekijä voi ammatissaan tuoda esille omaa osaamistaan toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Vaikka nuorten kohtaaminen toteutuukin pääsääntöisesti nuorisotalolla, voidaan taloa käyttää myös nuorten ja ohjaajien kohtaamispaikkana, mistä monipuoliset toiminnot lähtevät liikkeelle. Kylmäkosken (2008) mukaan nuorisotyön sisältöä ei ohjata tai määritellä lakisääteisesti samalla tasolla kuin esim. opetuspalveluiden kohdalla, vaikka nuorisotyötäkin ohjaa kunnissa nuorisolaki. Tämän seurauksena nuorisotyöntekijöiden omat kyvyt ja kiinnostuksen kohteet ovat aina korostuneet työssä (Kylmäkoski 2008, 398). Myös Jakomäen nuorisotalolla ohjaajien omat taidot ja kyvyt määrittivät voimakkaasti työn sisältöä. Oma liikuntaharrastuneisuuteni näkyi mm. siinä, että vastasin monista liikunnallisista toiminnoista nuorisotalolla. Pystyimme myös suuntautumisestani johtuen tarjoamaan paljon liikuntaan liittyvää toimintaa. Kollegoideni käden- ja kokkaustaidot taas näkyivät mm. kerhotoiminnoissa.

Jakomäen nuorisotalolla järjestetty ryhmätoiminta kohdistettiin pitkään vain 10-12-vuotiaille lapsille, eli ”varhaisnuorille”. Aloitimme ryhmätoiminnot kuitenkin myös 13-17-vuotta täyttäneille ”nuorille” vuoden 2011 syksyllä osana talotyön toiminnan kehittämistä, mikä aloitettiin nuorisotalon silloisesta tilanteesta johtuen. Tästä toiminnan

kehittämisestä muodostui minulle myöhemmin sosiaalisen vahvistamisen käytäntöjä kehittävä projekti. Viitataan tässä työssä varhaisnuorista puhuttaessa 10-12 vuotta täyttäneisiin henkilöihin, ja nuorista puhuttaessa 13-17-vuotta täyttäneisiin henkilöihin, sillä ne olivat näistä ikäryhmistä käytetyt termit Helsingin nuorisoasiainkeskuksella.

1.2 Ajatuksia omasta liikunnallisuudestani

Liikunnalliset harrastukset ovat aina kuuluneet elämääni. Olen lapsesta aikuisuuteen taittanut koulu- ja työmatkoja jalan tai pyöräillen, sekä osallistunut jalkapallon ja salibandyn saralla seuratoimintaan niin pelaajana kuin ohjaajanakin. Harrastan edelleen mm. jalkapalloa, seikkailu-urheilua, skeittausta, lumilautailua, lenkkeilyä ja hiihtoa. Liikuntaharrastukseni on siis aina ollut monipuolista, enkä ole koskaan keskittynyt vain yhteen urheilulajiin.

Minulle liikunnassa on aina ollut tärkeintä sen tuottama ilo, itseni kehittäminen, ystävien tapaaminen, sekä halu pysyä fyysisesti hyvässä kunnossa. En ole koskaan kokenut kilpailua, voittamista tai huippusuorituksiin yltämistä tärkeinä asioina omassa harrastuneisuudessani. Vanhempani ovat aina harrastaneet urheilua ja uskon, että heidän esimerkinsä ja kannustuksensa ovat olleet suuressa roolissa oman liikunnallisuuteni muodostumisessa. Suhtautumiseni urheiluun ja liikuntaan näkyy myös omassa ohjauksessani. Liikunnallisia menetelmiä käyttäessäni olen asettanut itselleni tavoitteeksi liikunnan esittelemisen nuorille mukavana ajanviettotapana suorituskeskeisyyden sijaan.

Uskallan väittää, että liikunnalliset harrasteet ovat vaikuttaneet identiteettiini kokonaisvaltaisesti. Teknisinä yksilölajeina mm. lumilautailu ja skeittaus ovat opettaneet minut kärsivälliseksi ja mahdollistanut itseni kehittämisen. Jalkapalloseurassa olen oppinut ryhmässä toimimisesta, johtajuudesta ja muiden huomioimisesta. Toimin myös apuvalmentajana oman seurani jalkapalloleirillä, mikä oli ensimmäinen kokemukseni nuorten ohjaamisesta. Vaikka lopetinkin urheiluseuroissa harrastamisen 15-vuotiaana, niin liikunta on säilynyt minulla siitäkin huolimatta monimuotoisena vapaaajan harrasteena.

2 AVOIN NUORISOTALOTOIMINTA HELSINGIN NUORISOASIAINKESKUKSESSA SEKÄ JAKOMÄEN NUORISOTALOLLA

Avoin nuorisotalotoiminta pohjaa sisällöllisesti avointen ovien toiminnan käsitteeseen. Kempin (1999, 41) määritelmän mukaan avointen ovien toiminta on sellaista, mihin kaikki nuoret ovat tervetulleita osallistumaan ja se tapahtuu useimmiten nuorisotaloilla, mutta sitä voidaan kuitenkin järjestää myös muissa tiloissa. Avointen ovien toiminnan ideana on siis tarjota nuorille paikka, mihin he voivat tulla ilman, että heihin kohdistetaan sellaisia odotuksia tai vaatimuksia, mitkä toimisivat mukaan tulemisen esteenä. Avointen ovien toiminnan käsite on kuitenkin täsmentynyt Kempin esittämästä ja sitä voidaan nykyään kuvata ryhmässä tapahtuvana, vapaaehtoisuuteen perustuvana toimintana ja tekemisenä, minkä tavoitteena on vahvistaa nuoren elämänhallintaa, sekä tukea häntä mm. koulunkäynnissä, harrastuksissa, vapaa-ajan vietossa ja päihteettömyydessä (Kylmäkoski 2008, 394-395). Mielestäni Kylmäkoski kuvaa tässä pähkinänkuoressa juuri sitä työtä, mitä nuorisotaloilla tehdään. Avointen ovien toiminta onkin väistymässä tilatyö-käsitteen tieltä, mikä kuvastaa paremmin nuorisotalotyön tavoitteellisuutta, elämänhallinnan tukemista, vuorovaikutuksellisuutta, sekä yhteisökasvatuksellisuutta. Vaikka nuorisotalotyö käsitteenä siihen viittaakin, ei toiminta ole kuitenkaan pelkästään nuorisotaloon sidottua, vaan nuorisotalotyön menetelmiä voidaan käyttää missä tahansa tilassa (emt. 395-396). Käytän tässä työssä tilatyö-termin sijaan avoimen toiminnan käsitettä, mikä oli vakiintuneena terminä Helsingin nuorisoasiainkeskuksessa.

2.1 Helsingin nuorisoasiainkeskus

Helsingin nuorisoasiainkeskus on kunnallinen nuorisotyön virasto, joka vastaa päätoimisesti Helsingissä toteutetusta nuorisotyöstä. Kuntia, ja näin ollen kunnallista nuorisotyötä määrittävät ainakin nuorisolaki sekä lastensuojelulaki. Näistä laeista ilmenee, mitkä kuntien tahot nuorisotyöstä vastaavat, sekä kunnallisen nuorisotyön

keskeiset tavoitteet. Nuorisolain mukaan nuorisotyön ja –politiikan kehittäminen kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriölle, kunnat taas vastaavat nuorisotyön toteuttamisesta yhdessä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kunnallisen nuorisotyön tehtäviin kuuluu nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin soveltuvat toimintamuodot (Nuorisolaki 20.8.2010/693). Lastensuojelulain mukaan nuorisotyö kuuluu ehkäisevän lastensuojelun piiriin ja sen tavoitteena on nuorten hyvinvointi, kasvu ja ongelmien ehkäiseminen (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417). Kuntien tehtävä nuorisotyön saralla on siis sisällöllisesti hyvin laaja, ja sitä toteutetaan kunnissa poikkihallinnollisesti sekä yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tämän työn kannalta huomionarvoista on myös se, että liikunnallinen nuorisotoiminta on lakisääteisesti määrättyä nuorisotyötä.

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 12 §). Helsingissä tätä suunnitelmaa kutsutaan Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaksi ja tässä suunnitelmassa tarkastellaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamista perus-, ehkäisevien sekä korjaavien palvelujen näkökulmista. Nuorisoasiainkeskus on myös huomioitu tässä suunnitelmassa, ja sen tehtäviä kuvaillaan suunnitelmassa seuraavalla tavalla:

Nuorisoasiainkeskuksen tehtävänä on tarjota kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintaa, edistää nuorten yhteiskunnallista osallistumista, tukee työelämään ohjautumista sekä vaikuttaa nuorten elinolosuhteita koskevaan päätöksentekoon. Toiminnan kohderyhminä ovat helsinkiläiset nuoret ja nuorisojärjestöt. Nuorisoasiainkeskuksen toiminta-ajatuksena on tukea nuorten kansalaisuutta ja kehittää heidän kansalaisvalmiuksiaan. Kansalaisuudella tarkoitetaan mahdollisuutta osallistua koulutukseen, kulttuuri-toimintaan, yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja työelämään. Kansalaisvalmiuksilla puolestaan tarkoitetaan niitä yksilön tietoja, taitoja, moraalisia periaatteita ja elämyksiä, joita tarvitaan kansalaisuuteen kasva-

misessa (Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2009-2012).

Lisäksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaan nuorisoasiainkeskuksen työkenttänä on omalla toimialueellaan nuorten syrjäytymisen ehkäisy.

Kuvio 1. Nuorisoasiainkeskuksen organisaatiorakenne. (Helsingin nuorisoasiainkeskuksen toimintakertomus 2012)

Kuvion 1 mukaisesti Helsingin kaupungin organisaatiossa Nuorisoasiainkeskuksen toimintaa ohjaa ylimpänä elimenä nuorisovaltuusto, mikä kuuluu Helsingin kaupungin sivistystoimen alaisuuteen. Nuorisovaltuusto valitaan poliittisin perustein kaupunginvaltuuston toimesta joka neljäs vuosi. Nuorisovaltuuston tehtäviin kuuluu nuorisotyön ohjaus, tukeminen sekä kehittäminen kaupunkitasolla. Nuorisoasiainkeskusta johtaa nuorisotoimenjohtaja Tommi Laitio, joka vastaa viraston toiminnasta nuorisovaltuustolle. Nuorisotoimenjohtajan alaisuudessa virasto jakautuu kolmeen osastoon, mitkä ovat alueellisten palveluiden osasto, keskitettyjen palveluiden osasto, sekä hallinnollisten palveluiden osasto.

Nuorisoasiainkeskuksen toiminta-ajatuksena oli vuoden 2011 aikana tukea nuorten kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi toiminnalla, mitä suunnattiin kaikille helsinkiläisille nuorille ja heitä innostettiin löytämään itselleen sopivat tekemisen muodot ja olemisen tilat. Nuorisoasiainkeskus pyrki uudistamaan työmuotojaan seuraamalla nuoruuden ilmiöitä ja nuorten elinolojen muutoksia. Toiminta pohjaa arvoperustaan, mikä sisältää elämisen ilon, asukaslähtöisyyden, ekologisuuden, yrittäjämielisyyden, oi-

keudenmukaisuuden, taloudellisuuden sekä turvallisuuden. (Helsingin nuorisoasiainkeskuksen toimintakertomus 2011)

2.2 Jakomäen nuorisotalo

Jakomäen nuorisotalo kuuluu Helsingin nuorisoasiainkeskuksen Pohjois-koilliseen nuorisotyöyksikköön yhdessä Suutarilan ja Tapulikaupungin nuorisotalojen kanssa ja edelleen alueellisten palveluiden osastoon. Tämä osasto vastaa alueellisesta nuorisotyöstä ja huolehtii nuorten elämänhallinnan tukemisesta ja edistää heidän yhteisöllisyyttään sekä yhteiskunnallista osallistumistaan. Osaston toiminta perustuu nimenomaisesti tässä luvussa edellä mainittuun Kylmäkosken (2008) tilatyön käsitteeseen.

Vuoden 2011 aikana Jakomäen nuorisotalolla toimi minun lisäksi 3 nuorisotyöntekijää sekä yksi aluetyöntekijä. Talo oli avoinna syksystä kevääseen ulottuvan toimintakauden aikana maanantaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin klo. 13.30 - 21.00, sekä perjantaisin ja vuoroviikoittain lauantaisin klo. 13.30 - 22.45. Tiistaisin nuorisotalo pysyi suljettuna ja nuorisotyöntekijät keskittyivät toimistotöihin sekä kokouksiin. Nuorisotalotoimintaa tarjottiin 10 - 12-vuotiaille varhaisnuorille klo. 13.30 - 16.00, sekä pääkohderyhmälle 13 - 17-vuotiaille nuorille klo. 17.00 - 21.00/22.45.

Tilatyön yhteydessä nuorisotalolla järjestettiin mm. varhaisnuorille suunnattuja kerhoja sekä retkiä. Pohjois-koillinen nuorisotyöyksikkö järjesti myös vuoden 2011 aikana kaksi leiriä, Äijäleirin Granön saarelle sekä Kauhuleirin Meriharjun luontotalolle. Nämä leirit olivat suunnattuja 13-17-vuotiaille nuorille. Järjestimme myös yhteistyössä Humakin kulttuurituottajaopiskelijoiden kanssa nuorille suunnatun DJ–Smash tapahtuman, missä nuorilla oli mahdollisuus esitellä DJ-osaamistaan nuorisotalolla. Muuta toimintaa olivat mm. varhaisnuorille suunnatut diskot, missä nuoret toimivat apuohjaajina. Järjestimme lisäksi nenäpäivänä tempauksen yhteistyönä Jakomäen peruskoulun kanssa, missä keräsimme varoja nenäpäivän keräyskohteille.

Järjestimme erityistä loma-ajan toimintaa hiihtolomaviikolla, jouluna sekä koulujen kesäloman aikana. Toteutimme hiihtolomaviikon toiminnot yhteistyössä Helsingin liikuntaviraston kanssa ja viikko sisälsi mm. liikuntatoimintoja, talvisia harrasteita sekä

retken Fallkullan kotieläintilalle. Jakomäen nuorisotalolla järjestettiin myös kesätoimintaa vuoden 2011 aikana Summerlove-tapahtuman muodossa. Tapahtuma sijoittui ajallisesti koulujen kesälomien alkuun ja toteutettiin yhteistyössä liikuntaviraston, Jakomäen kirjaston, sekä paikallisen Leikkipuiston kanssa. Toiminta sisälsi mm. jalkapallokoulun, askartelua sekä monenlaisia retkiä.

Avointa nuorisotyötä toteutettiin verkossa mm. Facebookin välityksellä, missä Jakomäen nuorisotalolla on oma ryhmä. Kahdella ohjaajalla oli myös oma työprofiili Facebook-sivustolle. Verkkoperustainen nuorisotyö oli Jakomäessä vuoden 2011 aikana lähinnä tiedotusluontoista.

Jakomäen nuorisotalon toiminnassa korostui myös tiivis moniammatillinen verkostotyö, mitä toteutettiin alueen eri toimijoiden yhteisten kokousten muodossa. Teimme tiivistä yhteistyötä alueen kirjaston, koulujen, liikuntaviraston ja sosiaalitoimiston kanssa, mikä näkyi mm. kirjaston ja nuorisotalojen yhteisinä toimintoina, sekä moniammatillisina hankkeina.

2.3 Kehittämiprojekti Jakomäen nuorisotalolla

Toteutimme Jakomäen nuorisotalolla vuoden 2011 syksyllä kehittämiprojektin, mikä sai alkunsa silloisesta nuorisotalon tilanteesta. Avoimeen toimintaan osallistui säännöllisesti hyvin suuri määrä nuoria ja nuorten häiriökäyttäytymistä esiintyi paljon. Parhaimmillaan nuorisotalolla kävi yhden arki-illan aikana yli sata nuorta ja valtaosa kävijöistä oli poikia. Tilanne johti siihen, että jouduimme toimimaan talolla lähinnä vartijan roolissa, jolloin ohjaajien ja nuorten välinen vuorovaikutus jäi pinnalliseksi. Emme myöskään pystyneet tuomaan esille omia kykyjämme nuorten ohjaamisessa. Tämä vaikutti negatiivisesti työntekijöiden työhyvinvointiin sekä -motivaatioon.

Päätimme työyhteisössä kehittämistyön aloittamisesta, mikä koski nuorisotalon 13-17-vuotiaille nuorille suunnattua toimintaa. Projekti aloitettiin syyskuussa 2011 ja siihen osallistui Jakomäen nuorisotalon työyhteisö, Pohjois-koillisen nuorisotyöyksikön esimies, sekä Nuorisoasiainkeskuksen osallisuus- ja demokratiahankkeista vastannut projektipäällikkö Päivi Anunti. Tavoitteeksi projektille asetettiin 13-17-vuotiaiden

nuorten avoimen toiminnan parantaminen, sekä tätä kautta tapahtuva ohjaajien työhyvinvoinnin lisääminen. Tähän tavoitteeseen päästäksemme lisäsimme avoimeen toimintaan sellaista sukupuolisensitiivistä ryhmätoimintaa, mikä mahdollisti ohjaajien omien kykyjen hyödyntämisen. Sukupuolisensitiivisyys työotteena perustui oletukselle siitä, että tämä lisäisi tyttöikäijöiden määrää nuorisotalolla. Ryhmätoiminnat taas mahdollistivat nuorten kohtaamisen yksilöinä ja ryhmässä ja toivoimme tällä olevan vaikutusta nuorten häiriökäyttäytymiseen nuorisotalolla.

Muutimme projektin myötä keskiviikkojen avoimen toiminnan sukupuolisensitiiviseksi ”Poikien illoiksi”, sekä ”tyttöjen illoiksi”. Näiden keskiviikkojen tarkoituksena oli järjestää pojille ja tytöille ryhmätoimintoja, minkä sisältöihin nuoret saivat itse vaikuttaa. Poikien- ja tyttöjen toimintaa järjestettiin koko vuoden 2011 toimintakauden ajan. Rahoitus toiminnalle järjestettiin aluksi omarahoitteisesti Pohjois-koillisen nuorisotyöyksikön budjetista, mutta myöhemmin haimme toimintoihin tukea Ely-keskukselta lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan suunnatun tuen muodossa, minkä esittelen seuraavaksi.

Määrärahalta tuetaan 1.6.–31.5. välisenä aikana lapsille ja nuorille järjestettävää säännöllistä ja tavoitteellista harrastustoimintaa sekä koulujen loma-aikoihin sijoittuvaa päiväleiritoimintaa. Avustettavalta toiminnalta edellytetään seuraavia asioita:

Harrastustoimintaa järjestetään lukuvuoden aikana säännöllisesti vähintään kerran viikossa. Lisäksi tai vaihtoehtoisesti hakija voi järjestää lasten ja nuorten loma-aikoina toteutettavaa päiväleiritoimintaa.

Toiminnan ensisijainen kohderyhmä on 7–18-vuotiaat. Hakija voi paikallisen tarpeen mukaan painottaa toiminnassaan esim. suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta, vähävaraisten lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia, tyttöjen tai poikien toimintaa tai iän mukaan rajattua toimintaa.

Toiminta järjestetään lasten ja nuorten vapaa-aikana.

Toiminta voi olla joko kunnan, paikallisen yhdistyksen ja organisaation toteuttamaa toimintaa. Hakijat voivat tehdä yhteistyöhankkeita, ja toiminta voi ylittää kuntarajoja tarpeen mukaan. Avustusta ei myönnetä kouluille, rekisteröitymättömille tai voittoa tavoitteleville yhteisöille eikä yksityisille henkilöille.

Lasten ja nuorten paikallisella harrastustoiminnalla toteutetaan valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman tavoitteita.

Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan avustamisen tavoitteena on lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien lisääminen, lasten ja nuorten yhteisöllisyyden ja osallistumisen vahvistaminen sekä uusien monipuolisten elämysten saaminen yhdessä ikäistensä kanssa. Toimintaa voidaan suunnata myös varhaiseen puuttumiseen, syrjäytymistä ehkäisevään toimintaan sekä monikulttuuriseen harrastustoimintaan paikallisen tarpeen mukaan (Avustukset

lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan. <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/lasten-ja-nuorten-paikallinen-harrastustoiminta-.Uo3IV41DnUw>).

2.4 Jakomäki alueena

Nuoret alueittain 2011 julkaisun mukaan Jakomäessä asui vuosien 2010-2011 vaihteessa 5783 helsinkiläistä. Perheitä mihin kuului 0-17-vuotiaita lapsia ja nuoria oli 657. Alueen nuorista 175 oli 10-12-vuotiaita ja 376 13-17-vuotiaita. Heistä 32,7% oli äidinkieleltään vieraskielisiä. Helsinkiläisenä alueena Jakomäessä on siis paljon maahanmuuttajataustaisia perheitä sekä nuoria. Lastensuojelun asiakkaita vuoden 2010 aikana 272.

Jakomäessä asuvista 20-29-vuotiaista nuorista jopa 40,5%:lla puuttui perusasteen jälkeinen tutkinto. Tämä on huolestuttavaa, sillä peruskoulun jälkeinen koulutus vähentää ulkopuoliseksi tai työttömäksi joutumisen riskejä selvästi. Pelkän perusasteen koulutuksen varassa olevan nuoren riski jäädä ulkopuoliseksi on lähes kolminkertainen verrattuna ammatillisen keskiasteen koulutuksen saaneisiin. Myös työttömyyden riski on suurinta pelkästään perusasteen suorittaneilla (Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 24.03.2011). Huolestuttavaa oli etenkin se, että 16-18 vuotiaista nuorista toisen asteen koulutukseen osallistui vuoden 2011 aikana 76-79% ikäryhmästä. Jakomäessä tähän kuitenkin vaikuttaa tosin maahanmuuttajien suuri määrä, sillä heillä koulutuspolku käy usein valmentavien koulutuksien kautta ja näin toisen asteen koulutukseen osallistutaan tavallista myöhemmällä iällä (Nuoret alueittain 2011, 37). Työttömiä 15-24-vuotiaista nuorista Jakomäessä oli 43.

Näiden lukujen valossa Jakomäki on maineensa veroinen paikka, eli alueella asuu paljon maahanmuuttajia sekä syrjäytymisvaarassa olevaa väestöä. Vuoden 2012 aluekartoituksessa haastattelimme 50:tä nuorisotalon kävijää ja kysyimme heiltä mm. Jakomäen alueen hyvistä sekä huonoista puolista, sekä siitä, miten asuinalueita pitäisi kehittää. Nuoret kokivat, että alueella on paljon juoppoja, mitkä osaltaan vaikuttavat alueen maineeseen. Ostari oli kaukana viihtyisästä, sillä se toimii lähinnä juoppojen kokoontumispaikkana. Nuorten mielestä baareja oli liikaa ja monia ihmetytti se, miksi paikalliset baarit tarjoavat alkoholia niin, että ihmiset sammuvat ostarille. Nuoret

toivoivat, että baarien sijaan ostarilla olisi enemmän tavallisia ruokapaikkoja ja kahvila. Yhteenvedona haastatteluista voidaan todeta, että nuoret tuntevat Jakomäen huonon maineen sekä alueen väestön ongelmat alkoholinkäytön suhteen. Hyvinä asioina haastateltavat pitivät ystäviä, alueen nuorten yhteishenkeä, perhettä, nuorisotaloa sekä kirjastoa. Nuoret pitivät positiivisena myös sitä, että kaikki alueen palvelut ovat lähellä toisiaan. Kehittämiskohteiksi haastatteluista nousivat ostarin viihtyvyyden parantaminen sekä ympäristön siistiminen. Nuoret toivoivat myös lisää yhteisöllisyyttä tukevia ryhmätoimintoja nuorisotalolle.

3 LIIKUNNALLISET MENETELMÄT JAKOMÄESSÄ

Liikunnalliset toiminnot ovat kuuluneet Jakomäen nuorisotalon toimintakulttuuriin aina, mutta varsinaisesti tavoitteellisena ryhmätoimintana niitä alettiin tarjoamaan 13-17-vuotiaille nuorille kehittämissuunnitelman myötä. Poikien iltojen toiminnot suunnattiin Jakomäen nuorisotalon pojille, ja vaikka ryhmätoiminnot olivatkin avoimia, kävi niissä pääosin samat nuoret. Näin ollen ryhmätoiminnoissa esiintyi monia pienryhmille ominaisia elementtejä, kuten ryhmäprosesseja. Vaikka kehittämissuunnitelman tavoitteet koskivat kokonaisvaltaisesti Jakomäen nuorisotalon työyhteisöä ja yleisesti avointa toimintaa, niin asetin poikien toiminnoille myös omat tavoitteet. Halusin ensinnäkin tarjota nuorille mahdollisuuden ohjattuun ryhmätoimintaan ilman sen kummempia sitoumuksia. Ryhmätoiminta mahdollisti myös paikallisten liikuntapaikkojen käytön sellaisille nuorille, jotka eivät kuuluneet mihinkään alueen liikuntaseuroista. Halusin liikunnallisella toiminnalla myös vaikuttaa nuorten liikuntasuhteeseen. Tämän lisäksi toiminnot suunniteltiin sosiaalisesti vahvistaviksi ja liikuntatoiminnoissa Jakomäessä kiinnitettiin erityisesti huomiota vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, arjen hallintaan sekä osallisuuteen. Toiminnot pohjasivat liikuntapedagogiikkaan, millä tarkoitetaan kaikkea toimintaa, jossa liikuntaan liittyviä ilmiöitä tarkastellaan kasvatuksellisesta näkökulmasta (Jaakkola & Liukkonen & Sääkslahti 2013, 18).

Ensimmäiset poikien illat käytettiin yhteiseen toiminnan suunnitteluun ohjaajien ja nuorten välillä ja nuoret pääsivät esittämään toiveitaan toiminnan sisällöistä. Liikunnalliset toiminnot nousivat poikien toiveissa niin suureen asemaan, että päätimme

keskittää pojille suunnatun toiminnan pääasiallisesti liikunnan ympärille. Täten varasimme toimintaa varten käyttöömmme Jakomäen peruskoulun liikuntasalin koko toimintakaudeksi. Lisäksi järjestimme talven aikana kymmenen jalkapallokerhoa Kontulasta peräisin olevan urheiluseuran omistamassa, mutta Jakomäessä sijaitsevassa kuplahallissa. Toimintoja siis järjestettiin pojille myös suunnitellusta poikkeavasti keskiviikkojen ulkopuolella. Suunnittelin poikien toiminnasta vastaavana ohjaajana keskiviikkoiltojen liikuntasalilla järjestettävän toiminnan sisällön yhdessä nuorten kanssa. Sovimme, että keskiviikon salivuorolla harrastamamme laji päätetään aina ennen toimintojen alkua ja lajeina liikuntasaleilla harrastettiin mm. jalkapalloa, futsalia, koripalloa, salibandyä sekä leikinomaisia lajeja kuten polttopalloa.

Jakomäen peruskoulun liikuntasalin käyttövuoro varattiin Helsingin opetusviraston käyttämän WebTimmi tilanvarausjärjestelmän kautta koko toimintakaudeksi 2011 ja saimme käyttövuoron keskiviikkoiltoille. Liikuntasalin käytöstä perittiin vuokraa 26,80€ tunnilta ja sali varattiin joka keskiviikko-illalle kahdeksi tunniksi. Toimintakauden aikana poikien iltoja järjestettiin 38 kertaa, joten liikuntasalin käyttö maksoi kyseisenä aikana yhteensä 2036,80€. Kuplahallin käyttövuoro varattiin FC Konnulta ja se maksoi 75€ tunnilta. Pojille suunnattu jalkapallokerho järjestettiin 10 kertaa ja kerho kesti kaksi tuntia. Näin kuplahallin käyttökuluiksi muodostui lopulta 1500€. Vuoden 2011 aikana poikien iltoihin osallistui keskimäärin 15 nuorta järjestettyä toimintoa kohden.

Esittelen ja osin arvioin seuraavissa alaluvuissa kehittämissä projektin myötä syntyneiden pojille suunnattujen liikunnallisten toimintojen sisältöjä, sekä avaamaan toimintaan liittyneitä kasvatuksellisia käsitteitä.

3.1 Liikuntatoiminnot ja sosiaalinen vahvistaminen

Nuorisolain mukaan sosiaalinen vahvistaminen on nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi (Nuorisolaki 20.8.2010/693). Käsitteenä sosiaalinen vahvistaminen on siis hyvin laaja ja tarkoittaa nuoren tukemista useilla elämän osa-alueilla. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa 2012–2015 sosiaalisen vahvistamisen käsite nähdään pääasialli-

sesti osallisuuden kautta, mutta mielestäni siihen liittyy myös ainakin vuorovaikutustaitojen ja tunneälyn kehittämistä sekä arjen hallinnan tukemista. Lundbomin & Herasen (2011) mukaan jokainen ihminen voi tarvita jossakin elämän vaiheessa sosiaalista vahvistamista, tukea, ohjausta ja neuvontaa. Toimenpiteiden ei tarvitse olla mittavia, sillä kyse on enemmänkin siitä, onko tukea tarjolla esimerkiksi juuri oikealla hetkellä. Sosiaalisessa vahvistamisessa yksilö- ja yhteisötaso kulkevat käsi kädessä, sillä hyvinvoiva yksilö jaksaa olla myös aktiivinen erilaisten yhteisöjen jäsen ja erilaiset yhteisöt voivat lisätä yksilön hyvinvointia.

Nuorten osallisuutta on pidetty Suomessa perinteisesti tärkeänä asiana ja se on nostettu keskeiseen asemaan Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa 2012-2015. Osallisuus nähdään tässä kehittämissuunnitelmassa laajana käsitteenä, millä tarkoitetaan tunnetta, mikä syntyy nuorella osallistumisen ja vaikuttamisen kautta. Tällainen tunne voi syntyä, kun nuori kokee olevansa osallinen omassa yhteisössään ja suomalaisessa yhteiskunnassa koulun, opiskelun, työnteon, harrastamisen sekä itseensä ja ympäristöönsä vaikuttamisen kautta. Kehittämissuunnitelman mukaan aktiivisen kansalaisuuden valmiudet ja sosiaalisen osallisuuden kokeminen ovat politiikan ja yksilön kasvun keskiössä (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2012-2015). Nuorten osallisuus näkyy myös velvoitteiden muodossa nuorisolaissa, minkä mukaan nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevilla asioilla (Nuorisolaki 20.8.2010/693). Mahdollisuus osallistumiseen ja mukana oloon asioiden käsittelyssä itselle merkittävissä yhteisöissä on ratkaisevaa oman identiteetin kehittymisen kannalta. Osallistuminen omaan elämäntilanteeseen kuuluvien yhteisöjen toimintaan antaa lapselle mahdollisuuden rakentaa ymmärrystä siitä kuka on, mihin kuuluu ja miten elää (Oranen 2007, 3).

Jakomäen kehittämissuunnitelman myötä syntyneissä toiminnoissa poikien suhteen osallisuus ja nuorten osallistuminen näkyi ennen kaikkea toiminnan suunnittelussa, mikä toteutettiin yhdessä nuorisotalon nuorten kanssa. Halusimme tarjota pojille mahdollisuuksia osallisuuteen niin toimintojen suunnittelussa, toteutuksessa, kuin arvioinnissakin. Toimme julkiseen ja yhteiseen keskusteluun kaiken toimintojen budjetista sen tavoitteisiin asti, ja näin nuoret pääsivät vaikuttamaan toimintojen sisältöihin kokonaisvaltaisesti.

Tiesimme, että suurimmalla osalla Jakomäen nuorisotalon nuorista ei ollut aikaisempia kokemuksia osallisuudesta. Tämä näkyi nuorten haluttomuutena osallistua yhteisten asioiden hoitoon, eikä nuoret ymmärtäneet omia mahdollisuuksiaan vaikuttamisessa nuorisotalolla. Orasen (2007, 11) mukaan lapsille ja nuorille osallistuminen omien asioiden hoitamiseen voi antaa kokemuksia siitä, että tulee kuulluksi, omat mielipiteet ovat arvokkaita ja omiin asioihin voi vaikuttaa. Tällaiselta pohjalta tehdyt suunnitelmat voidaan kokea omiksi ja tämä on jo itsessään voimaannuttavaa. Näin ollen päästäkseni toiminnoissa liikkeelle, ehdotin nuorille erilaisia sisältöjä toiminnoille. Lista mahdollisista toiminnoista sisälsi monipuolisesti kulttuurista, liikunnallista, sekä yhteistoiminnallista tekemistä, mutta nuorisotalon nuoret toivoivat yksinomaan liikunnallisia ryhmätoimintoja. Toiveissa korostui myös yhdessä tekemisen mahdollisuus.

Nuorten osallistumista tuettiin myös toimintojen aikana luomalla mm. kaikille toiminoille säännöt yhdessä nuorten kanssa. Säännöt, nuorten itsensä neuvottelemina ja laatimina, toimivat näin kasvatuksellisenä välineenä, sillä sääntöjen laadinta vaatii nuorilta toisten huomioimista sekä kykyä asettua toisen asemaan (Hoikkala & Sell toim. 2008, 396-397). Nuoret myös ottivat toiminnoissa vastuun sääntöjen seurannasta, sillä jossakin vaiheessa toimintakautta nuoret ymmärsivät, että sääntöjä noudattamalla toiminta on jouhevinta ja oikeudenmukaista. Mm. jalkapallokerhon aikana nuoret puuttuivat toisten nuorten sääntöjen rikkomiseen, ja näin nuoret ottivat vastuuta sääntöjen ylläpitäjänä. Tämä nuorten keskinäinen puuttuminen ei niinkään koskenut jalkapallon lajitekniisiä sääntöjä, vaan kohdistui enemmänkin yhdessä sovittujen asioiden laiminlyöntiin.

Pystyin toimintojen avulla tukemaan myös nuorten sosioemotionaalisia, eli tunne-elämään ja ihmissuhteisiin liittyviä taitoja. Kokkosen (2005) mukaan tunnetaidot ovat tarpeen tasapainoisen ja tarkoituksenmukaisesti toimivat tunne-elämän kannalta, kun sosiaaliset taidot auttavat sosiaalisten tavoitteiden saavuttamisessa ja parantavat ihmisten välistä vuorovaikutusta (Jaakkola & Liukkonen & Sääkslahti toim. 2013, 205). Nämä sosioemotionaaliset taidot ja niiden tukeminen voidaan taas liittää sosiaalisen vahvistamisen käsitteeseen. Kokkosen ja Klemolan (2013) mukaan koulujen liikuntatunnit tarjoavat edellytykset näiden sosioemotionaalisten taitojen kehittämi-

seen fyysisten suoritusten, noudattamista vaativien sääntöjen, moninaisia tunteita herättävien kilpailutilanteiden, sekä moraalisten ristiriitojen kokemisen ja ratkaisemisen kautta (emt. 216-217). Nämä samat edellytykset täyttyivät myös Jakomäen nuorisotalon pojille suunnattujen liikuntatoimintojen aikana.

3.2 Ryhmätoiminta

Kaikki pojille suunnatut toiminnot olivat ryhmämuotoisia, mutta erityisesti keskiviikkoihin järjestetty toiminta liikuntasalilla oli ryhmätoimintaa parhaimmillaan. Tämä toimintamuoto valittiin, sillä ryhmätoiminta tarjoaa parhaimmillaan elämyksellisiä yhdessä tekemisen kokemuksia, turvallisia onnistumisia sekä epäonnistumisia, mahdollisuuksia osaamisen ja vahvuuden kokemiseen, sekä tukea niin muilta ryhmäläisiltä kuin aikuisiltakin (Kivelä & Lempinen 2010, 28-29). Tämän lisäksi ryhmämuotoinen toiminta oli oivallinen ympäristö yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen oppimiselle. Ryhmätiminnot mahdollistivat myös nuorten kohtaamisen yksilöllisemmällä tavalla, kuin mitä se oli avoimessa toiminnassa vuoden 2011 aikana mahdollista. Näin ryhmätoiminta vastasi osaltaan toiminnan sosiaalisesti vahvistaviin tavoitteisiin. Pystyin ryhmätoimintojen aikana hyödyntämään omia kykyjäni ja osaamistani ja näin toiminta palveli myös kehittämisprojektin tavoitteita.

Muittarin & Santalan (2009) mukaan ryhmäksi voidaan määritellä sellainen joukko ihmisiä, joilla on yhteinen päämäärä tai tavoite. Ryhmässä sen jäsenet ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja myös tietävät kuuluvansa kyseiseen ryhmään. Ryhmällä on omat norminsa ja yhdessäolon seurauksena ryhmälle muodostuu yhteisiä tapoja ja käyttäytymismalleja. Ryhmälle tyypillistä on myös jäsenten tehtävä- tai roolijako.

Ryhmä on nuorelle kuin peili, josta hän voi heijastaa toimintatapojaan. Tällä tavoin ryhmä tarjoaa nuorelle jatkuvasti muuttuvan mahdollisuuden itsetuntemuksen lisäämiseen eli reflektioon. Kuulluksi tuleminen ryhmässä, nuoren asioihin ja tunteisiin reagoiminen sekä palautteen antaminen mahdollistavat nuorten toimintakyvyn laajenemisen. Näin ryhmässä oleminen lisää vuorovaikutustaitoja ja auttaa käsitteellistämään tunteita ja elämän vaikeita tilanteita (Levamo 2007, 82). Myös Muittari ja San-

tala (2009) toteavat, että yksilön kehitykselle on tärkeää ryhmään liittyminen, hyväksytyksi tuleminen ryhmään kuuluminen, vaikuttaminen ja ryhmän toimintaan osallistuminen.

Ryhmätoiminnalle ominaista on myös ryhmien kehitysvaiheet, minkä vaiheita kaikki ryhmät osaltaan käyvät läpi. On kuitenkin muistettava, että kunkin ryhmän kehitysprosessi on ainutlaatuinen, eivätkä kaikki ryhmät saavuta prosessin kaikkia vaiheita. Ryhmäprosessi voidaan jakaa ajallisesti eteneviksi vaiheiksi, ja nämä ovat muotoutumis-, kuohunta-, yhtenäisyyden-, sekä työskentelyn ja tavoitteiden toteuttamisen vaihe. Näiden eri vaiheiden tunnistaminen auttaa ohjaajaa ymmärtämään ryhmää jäsen ehkä vaikeasti selittyvää toimintaa (Kivelä & Lempinen 2010, 33-34). Muittari ja Santala (2009) kuvaavat ryhmäprosessia tapahtumana, minkä aikana ryhmän jäsenet löytävät oman paikkansa kokonaisuudessa ja ryhmä saavuttaa kiinteyden sekä toimintakyvyn. Onnistuessaan ryhmä on prosessin jälkeen kykenevä saavuttamaan toimintansa tarkoituksen. Työskentelyn ja tavoitteiden toteuttamisen vaiheessa ryhmäläiset ovat oppineet ratkaisemaan ryhmän sisäisiä ongelmia ja heidän keskinäiset suhteensa tukevat tehtävän suorittamista. Jäsenet kykenevät myös ottamaan vastuuta tehtävistään. Lisäksi ryhmän jäsenten roolit ovat joustavia ja ryhmän toimintaan liittyviä.

Ryhmäprosessin tukemiseksi ohjaajan on hyvä ymmärtää ryhmädynamiikan käsitettä, mikä tarkoitetaan ryhmän sisäisiä voimia. Nämä voimat näyttäytyvät erilaisina valta-, normi-, tunne- ja viestintärakenteina (Kivelä & Lempinen 2010, 37-38). Muittarin & Santalan (2009) mukaan ryhmädynamiikka syntyy useiden ihmisten ollessa vuorovaikutuksessa keskenään samassa toimintatilanteessa. Jotta ryhmän toimintaa ymmärtää, on ryhmätilannetta tarkasteltava yksilön, ryhmän toimintaympäristön, sekä ryhmädynamiikan näkökulmasta. Esimerkkinä ryhmädynamiikan esiintymisestä poikien liikuntatoiminnoista nostan tapauksen, missä yksi nuorista aiheutti muissa toimintaan osallistuvissa nuorissa pelon tunteita. Muut nuoret eivät uskaltaneet pelosta johtuen esittämään mielipiteitään tai toiveitaan toimintaa suunnitellessa ja tämä pelko näkyi myös toimintojen aikana mm. varovaisuutena ja arkuutena. Pystyin ohjaajana tunnistamaan tämän nuoren vaikutuksen ryhmän dynamiikkaan ja näin puuttumaan tilanteeseen tarvittavalla tavalla.

3.3 Liikuntasuhde ja liikuntamotivaatio

Liikunta voidaan ymmärtää kulttuurisesti rakentuvaksi sosiaalseksi maailmaksi, mihin meillä kaikilla on vaihteleva suhde elämämme aikana. Tätä suhdetta kutsutaan liikuntasuhteeksi ja se on kiinnittymis- ja suhtautumistapojen kombinaatio, mikä määrittää liikunnan aseman arjessamme. Kun liikunnan sosiaalinen maailma ymmärretään kulttuuriseksi kokonaisuudeksi, voidaan tässä nojata ajatukseen kulttuurista ihmisten muodostamien merkitysten seittinä. Merkitys viittaa käsitteenä siihen, mitä jokin tarkoittaa, mutta myös tärkeysasteeseen, eli merkittävyyteen. Ihmisten liikuntasuhde rakentuu näistä merkityksistä ja ne voivat olla mm. kilpailu ja suoritus, terveys, ilmaisu, ilo, sosiaalisuus ja yhdessäolo sekä itsen kehittäminen (Jaakkola & Liukkonen & Sääkslahti toim. 2013, 98-99). Yksilö voi löytää näiden merkitysten kautta itselleen sopivat tavat koko elämänkestoiseen fyysiseen aktiivisuuteen.

Opettajalle on tärkeää pyrkiä tunnistamaan ajan henkeä, sitä kollektiivista merkitysmaailmaa, joka tietyssä ympäristössä ja oppilasjoukossa valitsee, ja pyrkiä istuttamaan liikuntaa ja sen yksittäisiä merkityksiä tähän kokonaisuuteen. Yksilöllisessä opetuksessa voi tarkoituksellisesti linkittää liikunnan merkityksiä oppilaan tärkeänä pitämään sosiaaliseen maailmaan, merkitysjärjestelmään tai yksittäisiin merkityksiin (emt. 107-108)

Vaikka edellä mainittu lainaus käsitteleeekin koulumaailmaa ja liikunnan opetusta, voi ajatuksen kollektiivisesta merkitysmaailmasta ja liikunnan merkityksistä yksilöille siirtää nuorisotaloympäristöön ja edelleen pojille suunnattuun liikuntatoimintaan. Liikunnalliseen elämäntapaan kasvattamisesta muodostui yksi Jakomäen pojille suunnatun toiminnan tavoitteista, mikä ohjasi toimintaa kokonaisvaltaisesti. Halusin toimintojen tarjoavan nuorille positiivisia kokemuksia liikunnasta, sekä esittämään se kaikille mahdollisena ja mukavana vapaa-ajan harrastuksena. Tämän lisäksi pyrin linkittämään liikunnan yhteisöllisyyden merkitykseen ryhmätoimintojen kautta. Kaiken toiminnan taustalla kuitenkin oli ajatus siitä, että liikuntatoimintojen avulla kaikki toimintaan osallistuneet nuoret olisivat löytäneet liikunnasta jotakin itselleen merkityksellistä.

Liikuntaharrastuneisuutta voidaan tarkastella myös motivaation kautta, mikä näkyy käyttäytymisessämme kahdella tavalla. Robertsin (2012) mukaan motivaatio saa meidät toimimaan tietyllä innokkuudella, mutta myös suuntaa käyttäytymistämme. Se ilmenee mm. toiminnan voimakkuutena, pysyvyytenä ja tehtävien valintana. Mielestäni yksi liikunnan kannalta kiinnostavimmista motivaatiota selittävistä teorioista on itsemääräämisteoria, minkä mukaan motivaatio rakentuu koetun autonomian, koetun pätevyyden ja koetun sosiaalisen yhteenkuuluvuuden varaan. Teorian mukaan nämä ovat psykologisia perustarpeita, mitä ihmiset pyrkivät tyydyttämään jokapäiväisessä vuorovaikutuksessaan ympäristönsä kanssa. Koetulla autonomialla tarkoitetaan yksilön mahdollisuuksia toimintaan vaikuttamiseen. Sosiaalisella yhteenkuuluvuudella taas tarkoitetaan kokemusta ryhmään kuulumisesta sekä turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta ryhmässä toimiessa. Koetulla pätevyydellä viitataan kokemukseen omista kyvyistä ja niiden riittävydestä. Motivaatio nähdään itsemääräämisteoriarissa jatkumona, minkä toisessa päässä on motivaation puuttuminen ja toisessa päässä sisäinen motivaatio. Decin & Ryanin (2000) mukaan näiden välissä on neljä ulkoisen motivaation astetta. Sisäinen motivaatio on sellaista, mikä saa ihmisen osallistumaan toimintaan sen itsensä vuoksi ilman ulkoisia pakotteita. Ulkoinen motivaatio taas saa ihmisen toimimaan joko palkinnon tai rangaistuksen uhalla, kun motivaation puuttuminen vaikuttaa toimintaan negatiivisella tavalla. Itsemääräämisteorian mukaan henkilön motiivit muuttuvat ulkoisista kohti sisäisiä, kun toiminta tyydyttää hänen tarpeensa autonomian, pätevyyden ja yhteenkuuluvuuden suhteen (Jaakkola & Liukkonen & Sääkslahti toim. 2013, 147-153).

Jakomäessä poikien toimintoihin osallistuneiden nuorten liikuntamotivaatio oli jo suurelta osin sisäistä, mutta toimintaan osallistui myös sellaisia nuoria, jotka eivät kokeneet liikuntaa itsessään sisäisesti motivoivaksi. Moni nuori osallistui toimintaan sosiaalisen yhteenkuuluvuuden perusteella, sillä nuorisotalon nuorilla oli vahva tunne yhteenkuuluvuudesta. Toiset osallistuivat toimintaa vain jonkinlaisen tekemisen vuoksi. Oli syyt toimintaan osallistumiselle mitkä tahansa, niin pyrin selvittämään jokaisen osallistujan motivaation perustan ja tukea nuorten sisäistä motivaatiota liikunnan suhteen.

3.4 Sukupuolisensitiivisyys toiminnan taustalla

Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan sukupuoleen liitettyjen arvojen ja asenteiden näkyväksi tekemistä sekä tunnistamista ja näin sitä on pidetty edellytyksenä todelliselle sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumiselle. Sillä tarkoitetaan myös sukupuolinäkökulman huomioon ottamista kaikilla yhteiskunnan tasoilla ja toiminnoissa. Sukupuolisensitiivisyys kattaa myös ajattelutavan ja toiminnan, jossa voidaan arvostaa sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuutta. Se tarkoittaa myös sitä, että esimerkiksi nuorten parissa työskentelevät kykenevät ottamaan huomioon sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuden ja olemaan arvottomatta heteroseksuaalisuutta ainoaksi oikeaksi ja toivottavaksi tavaksi sukupuolen ja seksuaalisuuden ilmaisemiseen (Anttonen 2007, 11-12).

Päätimme sisällyttää sukupuolisensitiivisen työotteen Jakomäen nuorisotalon avoimeen toimintaan kehittämisprojektin myötä. Uuteen työotteeseen päädyttiin lähinnä siksi, että halusimme poikavoittoiselle nuorisotalolle lisää tyttökävijöitä. Anuntin mukaan muilla Helsingin nuorisoasiainkeskuksen nuorisotaloilla oli kokemuksia siitä, että sukupuolisensitiivisen työotteen sisällyttäminen toimintoihin lisää nuorisotalon tyttökävijöiden määrää. Nuorisotalolla kävi myös vuoden 2010 aikana Jakomäen väestörakenteeseen nähden yllättävän vähän maahanmuuttajataustaisia tyttöjä ja toivomme, että vain tytöille suunnatut toiminnot muuttaisivat tilannetta. Myös Anttonen (2007) kirjoittaa, että maahanmuuttajataustaisten tyttöjen mahdollisuudet osallistua nuorille suunnattuun toimintaan ovat lisääntyneet, kun tarjolla on ollut vain tytöille suunnattua toimintaa vain tytöille sallituissa tiloissa.

Poikien toiminnan sukupuolisensitiivisinä tavoitteina oli auttaa nuoria kasvamaan yhteiskunnan jäsenenä ja löytämään sosiaalisesti hyväksyttävä miesrooli. Liikunnallisten- ja ryhmätoimintojen taustalla oli jatkuvasti ajatus poikien kasvusta kohti miehiisyyttä suomalaisessa yhteiskunnassa. Pyrimme myös laajentamaan sukupuolirooleja ja välttämään kapeita ja rajoittavia määritelmiä miehen mallista.

Jakomäen nuorisotalon pojille suunnattujen toimintojen sukupuolisensitiivisyys jäi lopulta kuitenkin lähinnä ohjaajien esimerkin varaan, vaikka sukupuolisensitiivisyydelle oli selkeästi tilausta. Suurin osa toimintaan osallistuneista pojista oli maahanmuuttajataustaisia nuoria, ja heillä oli melko lailla jyrkät sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvät arvot ja asenteet. Pyrimme toiminnoissa puuttumaan loukkaavaan kielenkäyttöön ja pyrin ohjaajana toimimaan sukupuolisensitiivisesti toiminnoissa. Tämä tarkoitti Jakomäessä seksuaalisuuteen ja sukupuoleen liittyvää keskustelua toimintojen ohella tilanteissa, missä nämä aiheet tulivat esille.

4 AINEISTON KÄSITTELY

Aineistona opinnäytetyössäni käytän Jakomäen nuorisotalolle tehdyn kehittämissuunnitelman tuloksia, Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan (Nuora) julkaisemaa Nuoria liikkeellä! nuorten vapaa-aikatutkimusta sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemaa Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmaa. Pyrin aineistoa analysoimalla saamaan tietoa nuorten liikunnallisuuteen ja vapaa-aikaan asetetuista kansallisista tavoitteista, sekä näiden nykytilanteesta. Vertailemalla tätä aineistosta saatua tietoa Jakomäen kehittämissuunnitelman tuotoksiin, pystyn arvioimaan Jakomäessä tehtyä työtä. Tämän lisäksi haluan selvittää, miten liikunnalliset menetelmät mahdollisesti tukevat avointa nuorisotyötä sekä sitä, minkälaisessa roolissa avoin nuorisotoiminta nuorten liikunnan kentässä voisi olla.

Päädyin analysoimaan aineistoa kvantifioimista sekä teemoittelua käyttäen. Koska opinnäytetyöni käsittelee avointa nuorisotoimintaa, rajaa se toimintaympäristönä josin teemoja aineiston analyysiä varten. Teemoittelun avulla aineistosta voidaan poimia tutkimusongelman kannalta keskeiset aiheet (Eskola & Suoranta 1998, 176), joten pyrin opinnäytetyössäni poimimaan aineistosta tarkasti avoimen nuorisotoiminnan suhteen olennaisen tiedon ja peilaamaan sitä tehtyyn työhön Jakomäessä. Toimin aineiston analyysissä esitetyllä tavalla, sillä onnistunut teemoittelu vaatii teorian ja empirian jatkuvaa vuorovaikutusta (emt. 176). Teemoiksi muodostuivat nuorten liikunnalliset toiminnot vapaa-aikana, nuorten vapaa-ajalle ja liikunnallisuudelle asetetut kansalliset tavoitteet, avoin nuorisotoiminta liikunnan kentässä sekä nuoria kiin-

nostavat liikunnan muodot. Kvantifioimiseen, eli aineiston määrälliseen käsittelyyn päädyin, sillä sen avulla aineistoa on mahdollista luokitella erilaisten tekijöiden mukaan (emt. 165). Aineistoa kvantifioimalla pystyn rajaamaan aineistosta opinnäyte-työlleni mm. oleellisen ikäryhmän, mikä tässä työssä tarkoittaa 10-18-vuotta täyttä-neitä nuoria.

5 ARVIOINTI & TULOKSET

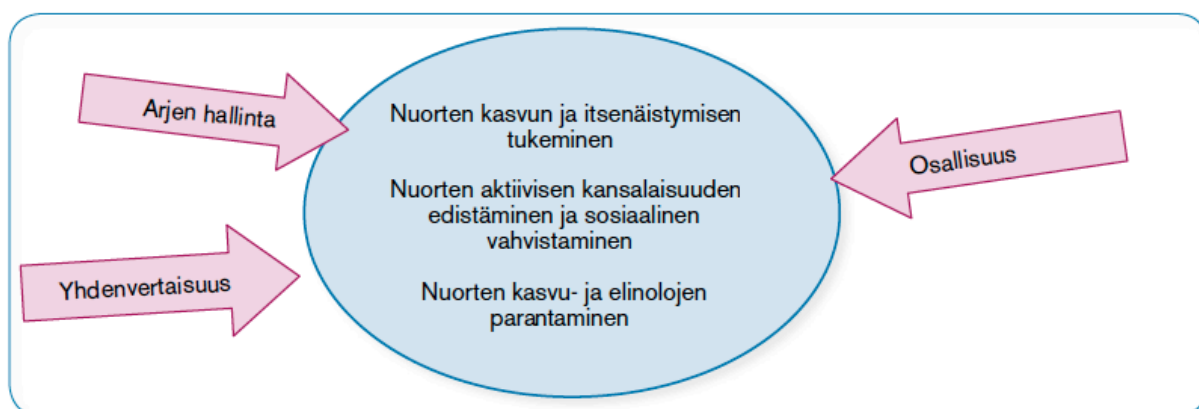
Arvioin tässä luvussa, miten Jakomäen nuorisotalon kehittämisprojektin tuotokset tu-kivat Opetus- ja kulttuuriministeriön nuorten vapaa-ajalle ja liikunnallisuudelle aset-tamia kansallisia tavoitteita. Nämä tavoitteet ilmenevät ministeriön julkaisemasta Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmasta. Tämän jälkeen arvioin sitä, onko ke-hittämisprojektin myötä syntyneet toiminnot tukeneet avointa nuorisotoimintaa Jako-mäessä. Arvioinnin toteuttamiseksi on kuitenkin syytä ymmärtää, mitkä tekijät vaikut-tavat nuorisopolitiikkaan ja sen tavoitteisiin Suomessa.

5.1 Nuorisopolitiikka Suomessa nyt

Vastuu nuorisotyön ja –politiikan yleisestä kehittämisestä kuuluu opetusministeriölle (Nuorisolaki 22.12.2009/1453 3§). Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa osana valtio-neuvostoa koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittämisestä ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Ministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoasioita sekä tekijänoikeus- ja opintotukikysymyksiä johtaa kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Ar-hinmäki. Ministeriön tehtävinä on ohjata ja toteuttaa hallitusohjelmassa sovittuja toi-mia hallinnonalallaan ja keskeisiä keinoja työssä ovat strategiset linjaukset, lainsää-däntö, budjettivarojen jako sekä toimialan tulos- ja informaatio-ohjaus (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013).

Nuorisolain (27.1.2006/72 4§) mukaan valtioneuvosto hyväksyy nuorisopolitiikan ke-hittämisohjelman joka neljäs vuosi. Ohjelmaa on kutsuttu lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaksi sen sisältäessä myös lasten kasvuun liittyviä tavoitteita ja oh-

jelmia. Kehittämisohjelma perustuu pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa tehtyihin lapsi- ja nuorisopolitiikan linjauksiin ja asetettuihin tavoitteisiin. Kataisen hallitusohjelman kolme painopistealuetta ovat köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen, julkisen talouden vakauttaminen, sekä kestävä talouskasvu, työllisyyden ja kilpailukykyyn vahvistaminen. Keskeisiä kehittämisen kohteita köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäisemisessä ovat hallitusohjelman mukaan työllisyyden parantaminen ja toimeentuloturva, tulo-, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen, sekä yhdenvertaisuus. Yhdenvertaisuus toteutuu hallitusohjelmassa vähentämällä syrjäytymistä ja ennaltaehkäisemällä sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien syntyä. Lisäksi yhdenvertaisuus vaatii hallitusohjelman mukaan ylisukupolvisen köyhyyden ja syrjäytymisen katkaiseminen, sekä kansalaisten yhdenvertaisuuden ja osallistumismahdollisuuksien turvaamisella (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015). Nuorisopolitiikka on siis vahvasti läsnä hallitusohjelmassa ja siinä korostetaan osallisuuden merkitystä osana sosiaalista vahvistamista syrjäytymisen ehkäisyn keinona. Nuorten kannalta keskeinen hallitusohjelman linjaus on myös nuorten yhteiskuntatakuu, mikä toteutetaan työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteishankkeena. Yhteiskuntatakuun tavoitteena on varmistaa, että jokaiselle alle 25-vuotias nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työttömäksi jäämisestä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa nuorisotakuun koordinoimisesta.

Kuvio 2. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2012-2015 kolme kärkeä.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2012-2015 kolme kärkeä ovat kuvion mukaisesti osallisuus, arjen hallinta ja yhdenvertaisuus. Avasin osallisuuden käsit-

teen ja sen, miten se kehittämissuunnitelmassa nähdään jo luvussa 3.1. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan suunnitelmassa sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansallisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan, sukupuoli-identiteetistään tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Ohjelma myös huomio sen, että yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää joskus erilaista kohtelua mm. vähemmistöryhmiin kohdistuvan myönteisen erityiskohtelun muodossa. Yhdenvertaisuuden toteutumisessa kehittämissuunnitelma korostaa erityisesti syrjintään puuttumista. Arjen hallinnalla viitataan elämänhallinnan käsitteeseen, mikä voidaan jaotella ulkoiseen ja sisäiseen elämänhallintaan. Kehittämissuunnitelma keskittyy ulkoisen elämänhallinnan piirteisiin, mikä tarkoittaa lapsen tai nuoren kehitysvaiheet huomioiden sitä, että yksilö kykenee ottamaan vastuuta omasta elämästään, taloudestaan ja henkisestä hyvinvoinnistaan. Koulutus, työllistyminen, terveys ja hyvinvointi sekä oman talouden hallinta ovat keskeisiä arjenhallinnan mahdollistajia. Arjen hallinnan suhteen suunnitelmassa korostetaan perheen, vanhempien ja kasvattajien merkitystä.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2012-2015 rakentuu yhdeksän strategisen tavoitteen varaan ja nämä tavoitteet on jaettu edelleen kolmeen ryhmään sen mukaan, millainen rooli lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisellä on näihin tavoitteisiin nähden. Yhteistyö ja koordinaatio on myös nostettu yhdeksi strategiseksi tavoitteeksi. Strategiset tavoitteet on jaettu kehittämis-, seuraamis- ja eteenpäinviemistehtäviin. Näitä tehtäviä voidaan myös hahmottaa kuviossa 2 esiintyvien kolmen kärjen kautta, jolloin yksinkertaistettuna Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma vuosille 2012-2015 kehittää osallisuutta, vie eteenpäin yhdenvertaisuutta, sekä seuraa ja valvoo arjen rakentumista. Näihin tavoitteisiin pyritään resurssiohjauksella, informaatio-ohjauksella, sekä säädösohjauksella. Resurssiohjaus tarkoittaa mm. rahoituksen tai avustuksen jakamista kun informaatio-ohjauksella tarkoitetaan esimerkiksi hyvien käytäntöjen levittämistä. Säädösohjauksella taas tarkoitetaan lakien uudistamista.

5.2 Kehittämiprojektin tuotokset ja nuorten vapaa-ajalle & liikunnallisuudelle asetetut kansalliset tavoitteet

Jakomäen kehittämiprojektin tuotoksien vertaaminen kaikkiin ohjelman strategisiin tavoitteisiin ei ole järkevää, sillä esimerkiksi nuorten työllistymiseen tai koulutukseen ei liikunnallisten toimintojen kautta haluttu tarttua. Kehittämisohjelma sisältää kuitenkin monia sellaisia tavoitteita, mitä toiminnot Jakomäessä tukivat.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2012-2015 ensimmäinen strateginen tavoite, millä kehitetään osallisuutta, on lasten ja nuorten kasvu aktiivisiksi ja yhteisvastuuta kantaviksi kansalaisiksi.

Aktiiviseen kansalaisuuteen ja maailmankansalaisuuteen ymmärretään laaja-alaisesti kuuluvan niin yhteiskunnallinen aktiivisuus ja kansalaisaktiivisuus kuin myös vastuullinen kuluttajakansalaisuus, itsensä kehittämisen sekä ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden puolustaminen sekä vastuu ympäristöstä. Lapsen ja nuoren kasvaminen yhteisöllisyyteen sekä vastuuseen alkaa yksilön omista arkipäivän päätöksistä ja toiminnoista, sekä laajenee ja muuttuu muotoaan erilaisissa sosiaalisissa verkostoissa. Maailmanlaajuiseen vastuuseen kasvaminen on prosessi, joka opettaa meitä kunnioittamaan erilaisuutta ja moninaisuutta globalisoituvassa maailmassa. Lapset ja nuoret ovat aktiivisia järjestöjen, oppilaskuntien ja nuorisovaltuustojen toimijoita, jos heitä tuetaan osallistumisessa ja vaikuttamisessa sekä samaan aikaan kohdellaan pätevinä toimijoina ja heidän ehdotuksensa otetaan vakavasti. Mielipiteen ilmaisu ja vaikuttaminen epätavanomaisin keinoin ovat yleistyneet. Näitä keinoja ovat toimintaryhmien, sosiaalisen median, kulttuurisen ilmaisun tai elämäntaparatkaisujen kautta vaikuttaminen. On tarpeen kehittää sellaisia tekemisen tapoja, joilla vahvistetaan niin nuorten resursseja ja kykyjä kuin myös heidän keinojaan ja motivaatiotaan vaikuttaa yhteisiin paikallisiin, kansallisiin ja globaaleihin asioihin. Peruspalvelujen arvioinnin 2015 mukaan 70 prosentissa Suomen kunnista toimii nuorisovaltuusto tai vastaava vaikuttamisryhmä. Samassa peruspalvelujen arvioinnissa otettiin myös nuoret mukaan arviointeihin. Nuorten antamien palautteiden perusteella pelkkä vaikuttajaryhmän olemassaolo ei takaa aitoja vaikuttamismahdollisuuksia. Aito mahdollisuus vaikuttamiseen syntyy kehittämällä vuorovaikutusta nuorisovaltuustojen ja kunnallisen päätöksenteon kanssa. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015, 14.)

Jakomäen kehittämiprojektin tuotoksina pojille suunnatut liikunnalliset toiminnot sisälsivät monipuolisesti sellaista toimintaa, millä haluttiin tukea nuorten osallisuutta. Näitä osallisuutta tukevia toimintoja yhdisti se, että ne kaikki mahdollistivat nuorille ruohonjuuritason vaikuttamisen. Lisäksi poikien osallisuudelle haluttiin mahdollisim-

man näkyviä tuloksia mahdollisimman pian, jolloin osallistumisen vaikutukset näkyvät nuorille konkreettisesti. Esimerkkinä tällaisesta osallisuudesta käy poikien päätökset toiminnan sisällöistä. Nuoret saivat vaikuttaa siihen, mitä poikien toiminnat sisältävät ja toiminnan konkretisoituessa vaikuttamisen tulokset näkyivät heti. Horellin & Haikkolan & Sotkasiiran (2008) mukaan osallistumista voidaan lähestyä jatkumona, jossa tavoitteellisuus lisääntyy askel askeleelta. Harrastaminen sosiaalisessa yhteisössä, esimerkiksi nuorisotalolla muuttuu vapaaehtoistyöksi, kun alueen harrastusmahdollisuuksia halutaan parantaa. Näin harrastamisen kautta päästään tavoitteelliseen muutokseen lähiympäristön kanssa. Kuten jo aikaisemmin luvussa 3.1 totesin, ei Jakomäen nuorisotalon pojilla ollut aikaisempaa kokemusta vaikuttamistoiminnasta. Tästä johtuen pojille osallistumisen vaikutukset haluttiin näyttää mahdollisimman konkreettisesti.

Jakomäen kehittämishankkeen tuotoksille voidaan löytää yhtymäkohtia myös lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toisesta strategisesta tavoitteesta. Tavoitteena on, että lapset ja nuoret voivat osallistua tasavertaisesti kulttuuri- ja liikunta ja vapaa-ajantoimintaan. Myös tämä strateginen tavoite liittyy osallisuuden kehittämiseen.

Lasta ja nuorta kiinnostavaan vapaa-ajantoimintaan osallistuminen vahvistaa parhaimmillaan itseluottamuksen ja oman minän kehittymistä, lisää vuorovaikutustaitoja ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Nuorisotyössä näkökulmana on ennaltaehkäisevyys, jolloin kaikki nuorisolain määrittelemät ”nuoret” eli syntymästä lähtien kaikki alle 29-vuotiaat ovat kohdejoukkona. Usein tavoitteena on lapsi / nuori subjektina. Kyse on kansalaisesta, jolla on oikeus osallistua, vaikuttaa ja saada kasvuunsa tukea. Laajasti tällaiseen ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön voidaan lukea mm. järjestötoiminta, nuorten oma vertaistoiminta, seurakuntien nuorisotyö, vapaa-ajan harrastukset, kunnallinen nuorisotyö, kulttuurinen nuorisotyö ja koulunuorisotyö. Tutkimustenkin mukaan kulttuuri-osallistuminen ja liikunta sekä luontoharrastustoiminta lisäävät lasten ja nuorten hyvinvointia. Lapsilla ja nuorilla tulisi olla mahdollisuus kehittää itselleen vahvaa kulttuurikompetenssia, jolla tarkoitetaan yksilön kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Taiteen tekeminen lisää lasten ja nuorten rohkeutta ilmaista itseään ja se vahvistaa lapsen ja nuoren identiteettiä. Yhdenvertaisuuden toteutuminen kulttuuri- ja liikunta- ja vapaa-ajanpalveluissa sekä harrastusmahdollisuuksissa edellyttää sitä, että ne ovat kaikkien saavutettavissa. Saavutettavuus edellyttää mm. kohdennettua viestintää, osallistumisen mahdollistavaa hinnoittelua sekä harrastustilojen esteettömyyttä. Toiminnan tulee olla lapsia ja nuoria kiinnostavaa. Lasten ja nuorten tulee voida ikänsä huomioon ottaen kulkea harrastuksiin. Lisäksi palvelujen tai harrastusten tulee olla sellaisia, että ne koetaan niin sosi-

aalisesti kuin kulttuurisesti sopiviksi. Lasten ja nuorten osalta tämä on erityisen tärkeää, sillä kasvavan ja kehittyvän lapsen ja nuoren tarpeet voivat muuttua varsin nopeasti. Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta on suomalainen voimavara: kansainvälisten vertailujen mukaan suomalaiset osallistuvat vapaa-aikanaan ahkerasti vapaaehtoistoimintaan. Viime vuosien aikana on nähty merkkejä siitä, että nuorten sitoutuminen perinteiseen järjestötoimintaan on laskenut, erityisesti alle 15-vuotiaiden osalta. Kaikista 10–29 -vuotiaista noin 45 % ilmoittaa kuuluvansa johonkin järjestöön. Toisaalta nuoret ovat järjestäneet itse suuriakin kulttuuri- ja tietokonepelitapahtumia. Vaikka nuorten omaehtoinen ja itsenäinen toiminta perinteisten järjestöjen ulkopuolella lisääntyykin jatkuvasti, järjestötoiminnalla on edelleen merkittävä kasvatustehtävä. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015, 19.)

Jakomäen nuorisotalon poikien toiminta oli nuorille ilmaista. Halusimme tällä varmistaa sen, että kaikki nuorisotalon pojat pystyivät osallistumaan toimintaan. Jakomäen alueella asuu paljon vähävaraisia perheitä, joten kaikilla alueen nuorilla ei ole tasavertaisia mahdollisuuksia harrastustoimintaan osallistumiselle. Lisäksi alueen harrastuspaikat, mm. koulujen liikuntasalit ja alueen jalkapallokenttä on usein käytettävissä vain, jos nuori kuuluu johonkin urheiluseuraan. Poikien-, ja myös tyttöjen toiminnassa halusimme varmistaa, että liikuntapaikkojen käyttö oli tasavertaista kaikille Jakomäkeläisille.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman neljäs strateginen tavoite liittyy yhdenvertaisuuden toteutumiseen.

Lapset ja nuoret ovat usein vähemmistön asemassa, joskus pelkästään sen takia, ettei heillä ole samanlaisia vaikutusmahdollisuuksia tai osaaamista kuin vanhemmalla sukupolvella. Tämän strategisen tavoitteen sisällä käsitellään kuitenkin enemmän niitä erityisryhmiä, jotka ovat lasten ja nuorten joukossa vähemmistönä. Yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys ovat vaarassa olla toteutumatta lasten ja nuorten keskuudessa erityisesti maahanmuuttajien, romanien, alkuperäiskansa saamelaiden, vammaisten lasten ja nuorten, sateenkaariperheiden lasten sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten osalta. Positiivista erityiskohtelua tai muutoin eri syistä esimerkiksi ajoittain erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten osalta palveluiden (esim. koulutus, työllistyminen, asuntoasiat ja näihin liittyvä apu ja tuki) saavutettavuus on ensiarvoisen tärkeää. Lasten ja nuorten osalta näkyy helposti myös moniperusteinen syrjintä, jolloin kyse on ns. vähemmistön vähemmistöjen ongelmista. Tästä esimerkkinä voisi mainita vammaisten nuorten vaikeudet harjoittelupaikkojen saamisessa. Maahanmuuttajataustaisille lapsille osallistuminen päivähoitoon ja esiopetukseen on tärkeää heidän kehityksensä, kouluvalmiutensa ja suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumisensa kannalta.

Maahanmuuttajanuorille tehtävillä kotouttamissuunnitelmilla voidaan edistää niin nuoren itsensä kuin myös koko perheen kotoutumista. Maahanmuuttajataustaisten nuorten oma kansalaistoiminta sekä maahanmuuttajanuoriin kohdistuva syrjintää ja syrjäytymistä ehkäisevä sekä sosiaalisesti vahvistava nuorisotoiminta tukee kotoutumista. Nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöissä tulee madalta vähemmistöihin kuuluvien lasten ja nuorten kynnystä osallistua toimintaan. Monet seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöön kuuluvat nuoret kärsivät psykososiaalisen tuen puutteesta. Asian tabuluonteisuus perheessä tai omien vanhempien avoimesti torjuva suhtautuminen vaarantavat näiden lasten ja nuorten hyvinvoinnin. Syrjintäkokemukset ja syrjinnän pelko vaikuttavat lasten ja nuorten kouluttautumiseen, koulutuksen keskeyttämiseen ja työllistymiseen sekä koulu- ja työhyvinvointiin. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin tai sateenkaariperheisiin kuuluvien lasten ja nuorten asema vaihtelee tällä hetkellä osittain sen mukaan, missä päin maata he asuvat. Vammaisten lasten ja nuorten tulee voida osallistua ja toimia kaikilla elämänalueilla yhdenvertaisesti muiden lasten ja nuorten kanssa. Alueelliset erot ovat monessa asiassa edelleen suuria. Erilaisten palvelujen saatavuus, opiskelupaikkojen sijainti tai työllistyminen ovat tyypillisiä esimerkkejä lasten ja nuorten asioista, joissa on isoja eroja riippuen lapsen tai nuoren asuinpaikasta. Väestörakenteen muutos aiheuttaa paineita toisen asteen koulutuspaikkojen karsimiseen. Erityisesti ammatillisen toisen asteen koulutuksen osalta on jo nyt eroja alueellisessa kattavuudessa. Toisaalta koulutukseen pääsyä tulee helpottaa siellä, missä on paljon nuoria. Alueellisia eroja esiintyy myös kaupunkien ja laajempien alueiden sisällä. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2012-2015, 26.)

Yhdenvertaisuus kuuluu osana oikeudenmukaisuutta Helsingin nuorisoasiainkeskuksen strategiaperustaan (Helsingin nuorisoasiainkeskus 2013). Näin yhdenvertaisuuden kaikkine sisältöineen kuului myös poikien- ja tyttöjen toimintaan Jakomäen nuorisotalolla. Nuorisotalo oli vuosien 2010-2013 hyvin monikulttuurinen nuorisotalo, eikä siellä ilmennyt juurikaan rasismia. Kaikkein rasistiseen tai muuten loukkaavaan puheeseen puututtiin ja toiminnot olivat avoimia kaikille 13-17-vuotiaille nuorille. Kehittämissuunnitelman myötä aloitettujen toimintojen sukupuolisensitiivisyys nosti yhdenvertaisuuden myös esille avoimessa toiminnassa.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman viides strateginen tavoite liittyy poikien ja tyttöjen tasavertaisuuteen oikeuksiin ja mahdollisuuksiin.

Sukupuolten välinen tasa-arvo on keskeinen suomalainen arvo. Siitä säädetään perustuslaissa ja tarkemmin tasa-arvolaisissa. Lainsäädännössä käsitellään sukupuolten tasa-arvoa erikseen muusta yhdenvertaisuudesta. Hallitusohjelmassa sukupuolten tasa-arvoa edistetään monin ta-

voin. Tavoitteena on mm. sukupuolten välisten erojen kaventaminen osaamistuloksissa sekä koulutukseen osallistumisessa ja suorittamisessa, työelämän ja perheen yhteensovittamisen helpottaminen, järjestelmällinen tasa-arvotyö perusopetuksessa. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämishajelmassa 2012–15 on jokaisessa toimenpidekokonaisuudessa käsitelty erikseen sitä, kohdistuvatko toimenpiteet erityisesti tyttöihin ja naisiin vai poikiin ja miehiin. Sukupuolella on merkitystä monessa suhteessa. Lapsen ja nuoren kasvun tukemisessa sukupuolittietoisuutta tulisi lisätä ja eri sukupuolten välisiä mahdollisuuksien eroja kaventaa. Tasa-arvon edistämisen on lähdeävä varhaiskasvatuksesta. Sukupuoli ja siihen liittyvät oletukset, odotukset ja käsitykset vaikuttavat ihmisten toimintaan ja valintoihin. Tässä suhteessa lapset ja nuoret eivät tee poikkeusta, päinvastoin. Siksi koulutusjärjestelmän ohella myös vapaa-ajan toimintojen mahdollistaminen jokaisen henkilökohtaiset taipumukset huomioon ottaviksi edellyttää asioiden tarkastelua sukupuolisilmälasiin kautta. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämishajelma 2012-2015, 28-29.)

Jakomäen nuorisotalon kehittämishankkeen tuotosten sukupuolisensitiivisyydellä haluttiin vaikuttaa myönteisesti juuri sukupuolten väliseen tasa-arvoon avoimessa nuorisotalotoiminnassa. Vuoden 2010 aikana oli ilmeistä, että Jakomäen nuorisotalon tytöt kaipasivat vain heille suunnattua toimintaa, ja näin kehittämishajelmaan myötä tällaista toimintaa järjestettiin. Sukupuolisensitiivisyys huomioitiin myös avoimessa toiminnassa työotteena kehittämishajelmaan myötä. Tyttöjen ja poikien toimintojen aikana huomattiin, että työotteelle oli tarvetta.

Jakomäen nuorisotalon kehittämishajelmaan myötä aloitetut liikunnalliset toiminnot liittyvät myös kahdeksanteen strategiseen tavoitteeseen Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämishajelmassa 2012-2015. Tämä tavoite liittyy ennaltaehkäiseviin toimiin, millä ylläpidetään lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä.

Terveyden edistämisessä tärkeää on laajasti ennalta ehkäisevä toiminta, jolloin toiminta kohdistuu koko ikäryhmään tai määriteltyihin riskiryhmiin ilman, että on vielä havaittu oireita tai on syntynyt huolta. Tällöin korostuvat monipuolisen nuorisotoiminnan, liikunta- ja kulttuuritoiminnan ja -toiminnan mahdollisuudet. Tutkimuksissa terveyden kannalta hyödylliseksi todettua luonnossa liikkumista edistetään. Lasten ja nuorten omaehtoisen liikunnan on todettu vähentyneen viime vuosien aikana. Tavoitteena voidaan pitää sitä, että korjaavien toimien tarve olisi mahdollisimman vähäinen. (Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämishajelma 2012-2015, 35.)

Pojille suunnattujen liikuntatoimintojen taustalla oli ajatus nuorten liikuntasuhteeseen vaikuttamisesta. Halusimme myös esitellä monipuolisesti erilaisia liikuntatoimintoja ja

harrastusmahdollisuuksia. Tällä tavoin toivoimme jokaisen nuoren löytävän toimintojen kautta itseään miellyttävän liikunnallisen harrasteen.

5.3 Miten liikunnalliset menetelmät ovat tukeneet avointa toimintaa Jakomäessä

Jakomäen nuorisotalon kehittämisprojekti perustui silloiselle, jo edellä kuvatulle nuorisotalon tilanteelle. Liikuntatoiminnot jäivät kuitenkin elämään vielä projektin jälkeenkin, sillä niiden todettiin palvelevan avointa nuorisotoimintaa nuorisotalolla. Lisäksi liikunnalliset toiminnot ovat soveltuneet mainiosti Helsingin nuorisoasiainkeskuksen avoimen toiminnan tavoitteisiin.

Liikuntatoimintojen kautta pystyimme tarjoamaan alueen nuorille entistä monipuolisempaa avointa toimintaa. Tämän seurauksena Jakomäen nuorisotalon ohjaajat pystyivät myös hyödyntämään omaa osaamistaan ja kykyjään entistä laajemmin. Liikunnallisten toimintojen ohjaaminen ei vaadi ohjaajalta kovinkaan kummoista tietoutta liikunnallisista lajeista tai liikuntakasvatuksesta, vaan toimintaa voi ohjata aivan tavallisella nuorisotyöntekijän osaamisella. Tietämys lajeista ja liikunnasta kasvatuksellisenä menetelmänä kuitenkin syventää toimintaa huomattavasti.

Nuoret liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan suosituimpia liikuntalajeja 10-14-vuotiailla nuorilla ovat pyöräily, kävely, jalkapallo, salibandy ja tanssi. Suosituimmat lajit 15-17-vuotiailla taas ovat kuntosali, lenkkeily, kävely, salibandy, pyöräily, juokseminen, ratsastus ja jalkapallo (Myllyniemi & Berg 2013, 68). Mielestäni tutkimuksen tulokset ovat sikäli mielenkiintoisia, että kaikkia edellä mainittuja lajeja pysyy harrastamaan nuorisotalolta lähtöisin avoimessa toiminnassa ja vielä pienin kustannuksin. Tämänkin tuloksen perusteella nuorisotyöntekijän osaaminen riittää liikuntatoimintojen ohjaamiselle.

Vuoden 2011 alussa alueen nuorisotalon nuoret toivoivat kovaan ääneen sellaista toimintaa, missä nuoret voisivat toimia yhdessä. Liikunnalliset toiminnot mahdollisti-

vat niin ryhmä- kuin yksilömuotoisenkin toiminnan ja näin vastasi tähän tarpeeseen. Lisäksi ryhmätoiminnan aikana ohjaajien ja nuorten välinen vuorovaikutus nousi suurempaan rooliin avoimeen toimintaan verrattuna. Ryhmätoimintojen aikana myös nuorten yksilölliselle kohtaamiselle jäi enemmän aikaa, ja opin ohjaajana tuntemaan nuoret entistä paremmin.

Jakomäessä poikien liikunnallisten toimintojen resurssit järjestettiin Elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskuksen nuorten paikalliseen harrastustoimintaan suunnatun tuen avulla. Osa projektin myötä syntyneistä toiminnoista järjestettiin toki omarahoituksella. Turvauduimme Jakomäessä ulkopuoliseen avustukseen, sillä halusimme alueen koulun liikuntasalin käyttöömmek. Liikunnalliset toiminnot eivät kuitenkaan vaadi liikuntasalia onnistuakseen, vaan toimintoja voi järjestää ainakin Helsingissä yhteistyössä mm. liikuntaviraston kanssa, jolloin paikka toiminnoille löytyy yhteistyön kautta.

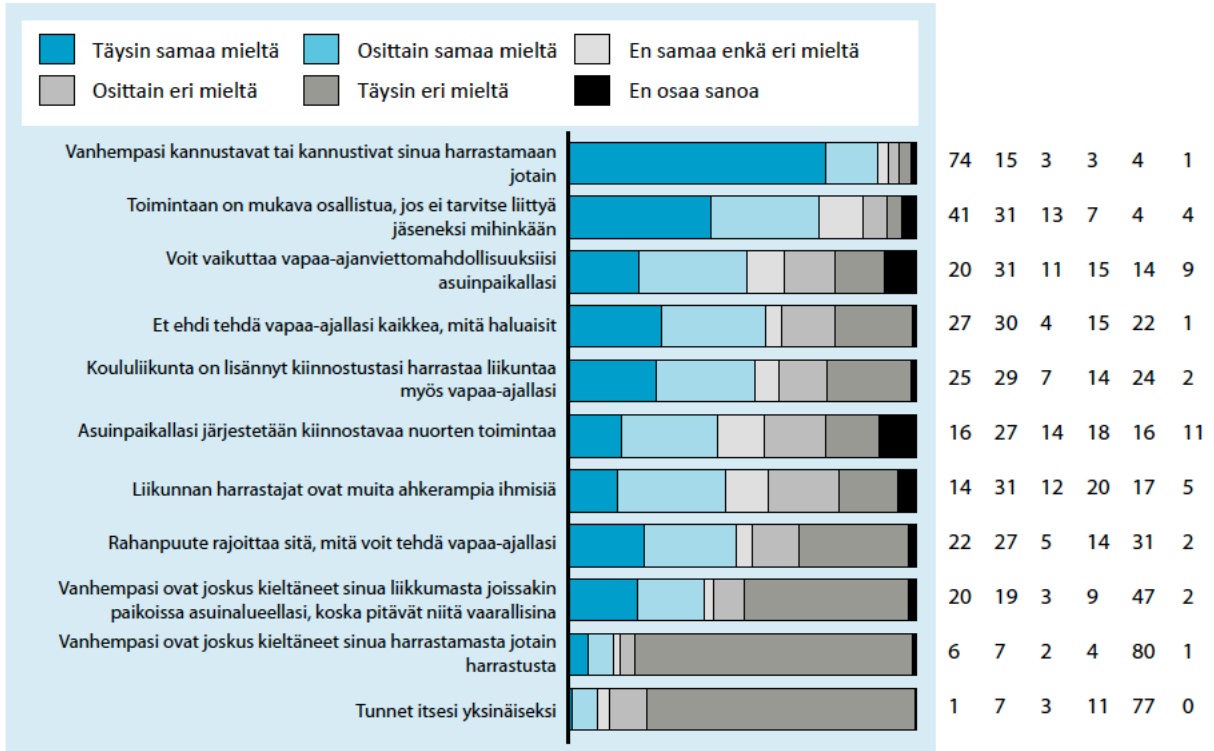
6 YHTEENVETO & POHDINTA

Nuorten liikunta näkyy monissa lapsi- ja nuorisopolitiikan 2012-2015 tavoitteissa. Liikunta ja sen positiiviset vaikutukset ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin tunnetaan ja nuorten liikkumattomuuden seurauksiin suhtaudutaan vakavasti.

Arvioinnin perusteella avoimen toiminnan ohella järjestetyillä liikunnallisilla toiminnoilla voidaan edistää ja tukea nuorten terveyttä, osallisuutta, yhdenvertaisuutta, sekä nuorten välistä tasa-arvoa. Nämä kaikki teemat sisältyvät nuorisopolitiikan tavoitteisiin.

Liikunnalliset ryhmätoiminnot tukevat myös avointa nuorisotalotoimintaa moniulotteisesti niin ohjaajien, kuin nuortenkin näkökulmasta. Tämän lisäksi vaikuttaa siltä, että nuorten vapaa-aikatutkimuksessa esitetyn kuvion 3 mukaisesti nuorten suhtautuminen jäsenyyksiin on varsin kielteistä.

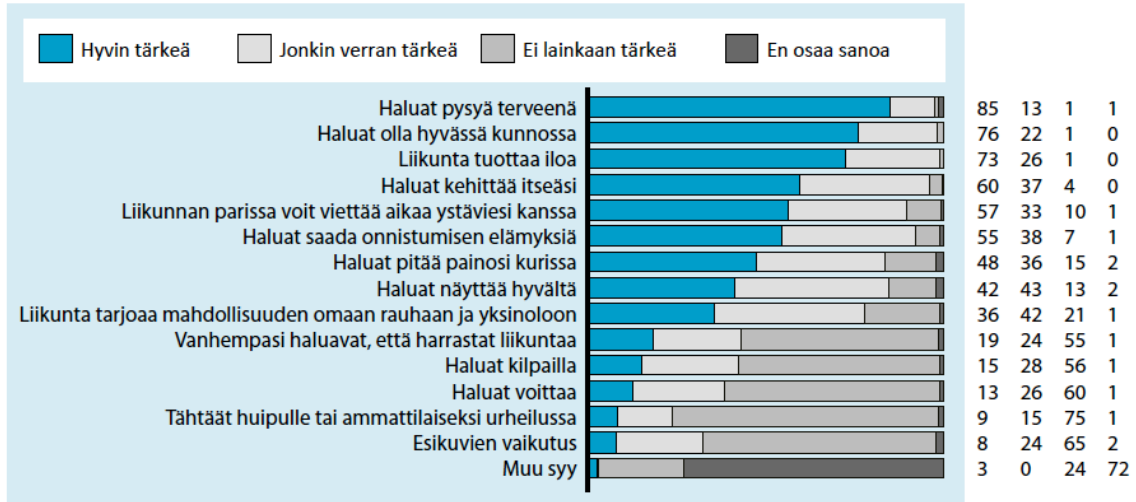
NUORTEN (10–29-V.) NÄKEMYKSIÄ VAPAA-AJASTA. (%)

Kuvio 3. Nuorten näkemyksiä vapaa-ajasta. (Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013)

Kysymys osallistumisesta ja jäsenyyksistä esitettiin myös vuoden 2009 vapa-aikatutkimuksessa, jolloin 10-29-vuotiaista 45% suhtautui kriittisesti jäsenyyksiin. Nyt kriittisesti jäsenyyksiin suhtautuu 72% ikäryhmästä. Kielteinen suhtautuminen jäsenyyksiin vaikuttaa siis nousujohteiselta. Tutkimuksessa todetaan, että nuorten kielteinen suhtautuminen jäsenyyksiin on nuorisotyön ja järjestökentän toimijoiden kannalta kiinnostava, ehkä jopa turhauttavakin tulos (Myllyniemi & Berg 2013, 47). Mielestäni tämä tulos kuitenkin ennen kaikkea tukee ajatusta siitä, että avoin nuorisotoiminta pystyy tarjoamaan liikuntaa sellaisille nuorille, jotka eivät halua sitoutua mihinkään toimintaan pitkäjärteisesti. Helsingin nuorisoasiainkeskuksessa ollaan jo herätty nuorten kielteiseen suhtautumiseen jäsenyyksistä, ja viraston jäsenyydet ovat nuorten suhteen enää nimellisiä. Jakomäessä järjestetty poikatoiminta taas oli ryhmämuotoisuudestaan huolimatta avointa, eikä toimintaan osallistuminen vaatinut pitkäjärteistä sitoutumista.

”KUINKA TÄRKEITÄ SYITÄ HARRASTAA LIIKUNTAA SEURAAVAT ASIAT OVAT SINULLE?” (% , 10–29-VUOTIAAT)

Kuvio 4. Kuinka tärkeitä syitä harrastaa liikuntaa seuraavat asiat ovat sinulle? (Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013)

Mielestäni kuvion 4 esittämät tulokset nuorten liikunnan syistä tukevat osaltaan ajatusta siitä, että avointa nuorisotyöympäristöä voi hyödyntää nuorten liikunnallisuuden kehittämisessä. Nuorille tärkeitä syitä liikunnalle on terveenä sekä ja hyvässä kunnossa pysyminen, liikunnan tuottama ilo, itsensä kehittäminen, onnistumisen elämykset, sekä liikunnan sosiaalisuus. Huipulle tähtääminen, kilpailu tai voittaminen toimivat liikunnan syinä vain harvoilla nuorista. Vakava suoritusorientoitunut liikunta on sellaista, mitä voidaan harrastaa urheiluseuroissa, kun liikunta avoimessa toiminnassa nimenomaisesti perustuu sen tarjoamiin sosiaalisiin tilanteisiin, iloon, onnistumisen tunteisiin ja terveenä pysymiseen.

LÄHTEET

- Anttonen, Erja 2007. Sukupuolisensitiivisyys kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä. Sarja C. Oppimateriaaleja 13. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 24.11.2013. <http://www.humak.fi/sites/default/files/sukupuolisensitiivisyys-kansalaistoiminnassa.pdf>
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 2. painos. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Fogelholm, Mikael & Vuori, Ilkka (toim.) 2006. Terveysliikunta. Gummerus Kirjapaino Oy
- Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi 2007. Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki
- Harinen, Päivi & Rannikko, Anni 2013. Tässä seison enkä muuta voi? Nuorisotutkijoiden ajatuksia nuorten liikunnasta ja sen kipupisteistä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisu 65. Viitattu 23.11.2013 <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/liikuntapamfletti2013.pdf>
- Harju, Aaro 2005. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. 2. painos. Vantaa: Dark Oy.
- Heikkinen, Alpo & Levamo, Pauliina & Parviainen, Maaret & Savolainen, Aili 2007. Näe minut – kuule minua. Kokemuksia ryhmistä. SOCCAn ja Heikki Waris – instituutin julkaisusarja nro 11. Viitattu 26.11.2013 http://www.socca.fi/files/80/Nae_minut_kuule_minua_kokemuksia_ryhmista.pdf
- Helsingin nuorisoasiainkeskuksen toimintakertomus 2011. Viitattu 20.11.2013 http://www.hel.fi/static/nk/Toimintakertomukset/NK_toimintakertomus_2011.pdf
- Helsingin nuorisoasiainkeskuksen toimintakertomus 2012. Viitattu 15.11.2013 http://www.hel.fi/static/nk/Toimintakertomukset/NK_toimintakertomus_2012_web.pdf
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. 1997 Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammer-paino Oy
- Husu, Pauliina & Paronen, Olavi & Suni, Jaana & Vasankari Tommi. Suomalaisten fyysinen aktiivisuus ja kunto 2010. Terveyttä edistävän liikunnan nykytila ja muutokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2011: 15. Viitattu 14.11.2013. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/OKM15.pdf>
- Jaakkola, Timo & Liukkonen, Jarmo & Sääkslahti, Arja (toim.) 2013. Liikuntapedagogiikka. PS-Kustannus. Opetus 2000
- Jakomäen nuorisotalon toimintakertomus 2011. Helsingin nuorisoasiainkeskus
- Jakomäen aluekarttoitus 2011. Helsingin nuorisoasiainkeskus
- Kempainen, Pertti 1999. Nuoriso 2000. Nuorisotyön käsikirja. Vantaa: Kannustusvalmennus Oy.
- Kivelä, Valtteri & Lempinen, Juho 2010. Arki hallintaan. Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. 2. Painos. Turku: KOTA – Lasten ja nuorten hyvinvointi ry
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Viitattu 16.11.2013 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki - L1P2>

Muittari, Jussi & Santala, Jussi 2009. Ryhmädynamiikka liikuntaan orientoituneiden oppilaiden seikkailukasvatuksessa. Liikuntapedagogiikan pro gradu –tutkielma. Liikuntatieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

Nieminen, Juha 1995. Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia. Helsinki: WSOY

Nuoret alueittain 2011. Helsingin kaupungin tietokeskus. Viitattu 19.11.2013

http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/e6a9868048e68e6387668f138591ded5/11_08_31_Tilasto_26_Haapamaki.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=e6a9868048e68e6387668f138591ded5

Nuorisolaki 27.1.2006/72. Viitattu 16.11.2013

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 24.03.2011. Viitattu 21.11.2013

<http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2011/03/nuoret.html>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013. Viitattu 27.11.2013

http://www.minedu.fi/OPM/Ministerioe_ja_hallinnonala/index.html

Oranen, M. 2007. Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Lastensuojelun kehittämisohjelman osahankkeen raportti. Viitattu

25.11.2013 <http://www.sosiaaliportti.fi/File/5a3129ac-bd59-46c7-b95f-379d04d1457c/Osallisuus-raportti+Oranen.pdf>

Salasuo, Mikko 2007. Nuorisotyön ytimissä - kaleidoskooppi pääkaupunkiseudun nuorisotyöhön ja käytäntöihin. Helsinki: Helsingin kaupunki, Tietokeskus

Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy

LIITTEET

Liite 1. Sosiaalisen vahvistamisen käytäntöjä kehittävän projektin raportti

Miikka Niemelä

Projekti- ja suuntautumisopinnot

Projektiraportti

Sukupuolisensitiivinen ryhmätoiminta osana nuorisotalon arkea

Sisällysluettelo

Johdanto	3
1. Organisaation kuvaus	4
2. Tausta ja tarveselvitys	5
3. Projektin päämäärän ja tavoitteiden toteutumisen arviointi	7
4. Tuotokset	9
5. Keinot, toiminnot ja työmenetelmät	9
6. Sidosryhmätyöskentely	10
7. Työsuunnitelman ja työnjaon onnistuminen	11
8. Talouden tulos	12
9. Tiedotus	12
10. Tiedon dokumentointi, levittäminen ja juurruttaminen	13
11. Seuranta ja arviointi	13
Itsearviointi	15
Lähteet	16

Johdanto

Projektini Jakomäen nuorisotalolla liittyi hyvin arkiseen toiminnan kehittämiseen Helsingin kaupungin Nuorisoasiainkeskuksessa. Toimin hankkeen aikana täysipäiväisesti nuorisotyöntekijänä Pohjois-koillisessa nuorisotyöyksikössä Jakomäessä, joten hanke tehtiin omalle työpaikalleni vuoden 2011 aikana ja toteutettiin täysin työpaikan tarpeista johtuen, eikä tämä projekti aikanaan liittynyt ammattikorkeakouluopintoihini. Opinnollistan kuitenkin tehdyn kehittämishankkeen ja tämä raportti käsittelee kyseistä toiminnan kehittämistä Jakomäessä.

Halusimme työyhteisössä yleisesti parantaa nuorisotalon avointa toimintaa ja vaikuttaa samalla työntekijöiden työhyvinvointiin, viihtyvyyteen ja töissä jaksamiseen. Vastasimme kehittämistarpeisiin lisäämällä Jakomäen nuorisotalon perustyön ohelle sukupuolisensitiivistä ryhmätoimintaa, mikä tarjosi ohjaajille mahdollisuuden hyödyntää omia ohjaustaitojaan monipuolisissa toimintaympäristöissä.

Projektin myötä syntyneet ryhmätoiminnot nousivat myös arvaamattoman suureen rooliin kehittämistoiminnan aikana, sillä nuorisotalo jouduttiin sulkemaan sisäilmaongelmien vuoksi välittömästi kehittämistyön alkamisen jälkeen. Jouduimme muuttamaan toimintamme vuoden 2011-2012 talven aikana kahdesti, aluksi paikallisen pienperheyhdistyksen tiloihin ja myöhemmin alueen kirjastoon. Näiden muutosten vuoksi pienryhmien rooli uudesta toimintamuodosta muuttui nopeasti hyvin tärkeäksi osaksi toimintaa, sillä pienryhmät mahdollistivat nuorten kohtaamisen toimintaympäristön muutosten aikana.

Jakomäen asukasrakenteen ja yleisen viihtyvyyden vuoksi Nuorisoasiainkeskuksen palvelut ovat aina olleet alueella suosittuja. Näin oli myös hankkeen aikana, ja toimintojen ylläpitäminen ja uusien toimintojen sisään ajaminen oli hyvin mielenkiintoista alati muuttuvassa toimintaympäristössä. Selvisimme urakasta kuitenkin työyhteisönä kiitettävästi, saimmehan me Jakomäen tiiminä Nuorisoasiainkeskuksen sisäisesti jaettavan vuoden nuorisotyönteko-palkinnon remontin aikana tehdystä työstämme. Palkinto perusteltiin mm. niin, että onnistuimme nuorisotalon menettämisestä huolimatta lisäämään tilastollisesti yksilö- ja ryhmäkohtaisesti kohdattujen nuorten määrää. Projektin aikana syntyneet ryhmätoiminnot mahdollistivat tämän.

Kehittämishankkeen aikana esitellyistä uusista toimintamalleista suuri osa kuuluu edelleen Jakomäen nuorisotalon perustyöhön siitäkkin huolimatta, että nuorisotalo on jälleen avattuna. Pojille suunnatut liikunnalliset toiminnot ovat edelleen hyvin suosittu, joten voidaan ainakin todeta se, että hanke onnistui luomaan kaivattuja toiminnan muotoja nuorisotalon remontista huolimatta.

1. Organisaation kuvaus

Hanke toteutettiin Jakomäen nuorisotalolla, mikä kuuluu Helsingin nuorisoasiainkeskuksen Pohjois-koilliseen nuorisotyöyksikköön yhdessä Tapulikaupungin ja Suutarilan nuorisotalojen kanssa. Jakomäessä työskentelee täysipäiväisesti neljä nuorisotyöntekijää sekä aluetyöntekijä. Hanke koski koko Jakomäen nuorisotalon työyhteisöä ja tämän hankkeen aikana Jakomäkeen palkattiin myös oppisopimusopiskelija ja hänestä tuli minulle poikien toimintoihin työpari.

Nuorisotalon normaalit aukioloajat olivat maanantaina, keskiviikkona ja torstaina klo 13:21-21:00 ja perjantaisin sekä joka toisena lauantaina klo 13:21-22:45. Tiistait olivat toimistopäiviä, mikä tarkoitti kokouksia, toimistotöitä sekä suunnittelutöiden tekemistä. Tämä työaikarunko säilytettiin pääpiirteittäin arkityössä remontista huolimatta viikonloppujen pitkiä aukioloaikoja lukuun ottamatta. Olimme kaavailleet pienryhmätoiminnot muutenkin keskiviikoille, joten remontin työajalliset vaikutukset eivät vaikuttaneet hankkeen sisältämiin uusiin toimintoihin.

Nuorisoasiainkeskuksen nuorisotaloilla käy omana ryhmänään 9-12-vuotta täytäneet lapset sekä organisaation pääkohderyhmä, eli 13-17-vuotiaat nuoret. Toteutettu hanke suunnattiin 13-17-vuotta täyttäneille nuorille ilta-aikaan.

Kuten jo edellä mainitsin, nuorisotalo suljettiin sisäilmaongelmien vuoksi vuoden 2011 loppusyksystä ja pysyi suljettuna aina vuoden 2013 kevääseen asti. Tämä tarkoitti sitä, että toimimme koko hankkeen keston ajan normaalista poikkeavassa työympäristössä. Aluksi avoin nuorisotalotoiminta siirrettiin nuorisotalon yläkerrassa toimivan pienperheyhdistyksen pienempiin tiloihin, minkä jälkeen pyritimme avointa nuorisotalotoimintaa kirjastolta käsin. Käytimme myös tyttöjen toiminnassa paikallisen kotiseutukerhon tiloja. Poikien liikunnallisiin toimintoihin taas varasin alueen koulun liikuntasalin käyttöömmme.

Suunnittelimme hankkeen myötä lisäävämmme eri toimintaympäristöjä nuorisotalon ohelle lähinnä ryhmätoimintojen kautta, mutta remontti pakotti meidät koko-

naan pois omasta työympäristöstämme ja näin ollen keskityimme kehittämishankkeen luomiin uusiin ryhmätoimintoihin. Ryhmätoimintoihin panostaminen selittyi myös osaksi sillä, että korvaavat tilat eivät tarjonneet mahdollisuutta kokonaisvaltaisen talotyön tekemiselle. Pienperheyhdistyksen tilat ja kirjasto tarjosivat kyllä katon päälle ja turvallisen ympäristön nuorten ajanvietolle, mutta konkreettisia toimintoja ei näissä tiloissa pystytty juurikaan toteuttamaan. Kaikki nuorisotalolla käyneet nuoret eivät myöskään halunneet viettää aikaa uusissa tiloissa, mutta monet heistä kuitenkin osallistuivat hankkeen myötä aloitetuihin ryhmätoimintoihin.

2. Tausta ja tarveselvitys

Projektin kehittämistarpeet perustuivat nuorisotalon vallitseviin olosuhteisiin ja tilanteeseen vuoden 2011 aikana. Nuorisotalolla kävi paljon nuoria ja talolla oli paljon häiriökäyttäytymistä. Suurin osan talon nuorista olivat myös poikia. Tilanne johti siihen, että nuoriso-ohjaajat joutuivat toimimaan lähinnä vartijoina, kontakti nuoriin jäi pinnalliseksi ja työn kasvatuksellisuus jäi taka-alalle. Tilanteen vuoksi ohjaajat eivät päässeet hyödyntämään omia ohjaajan vahvuuksiaan ja näin työ ei tuntunut mielekkäältä.

Päätimme työyhteisössä lähteä toiminnan kehittämiseen, mutta emme kuitenkaan lähteneet kehittämistyöhön yksin, vaan pyysimme aluksi apua omalta esimieheltämme. Kävimme työyhteisön ja esimiehen kanssa tilannetta läpi, ja tulimme siihen tulokseen, että pyydämme apua organisaation sisältä kehittämistyön suhteen. Toivoimme, että tämän ulkopuolisen intervention avulla pystymme selvittämään sen, millä tavoilla työtämme lähdetään kehittämään.

Saimme organisaation sisältä apua Päivi Anuntilta, jonka johdolla pohdimme tapoja työn kehittämiseen. Sovimme, että aloitamme kehittämistyön heti ensimmäisen palaverin jälkeen syksyllä 2011 ja sovimme myös tapaamisista Anuntin kanssa jatkossa. Halusimme siis heti pitää huolen siitä, että kehittämistyön etenemistä seurataan yhdessä Anuntin kanssa projektin alusta loppuun.

Ensimmäisen tapaamisen aikana pohdimme sitä, mitkä asiat arkisessa työssä ei toimi ja miten näihin asioihin voisi puuttua. Teimme tilanteesta myös työyhteisön sisäisen SWOT-analyysin, mikä auttoi meitä hahmottamaan tilannetta. Analyysin avulla huomasimme, että työyhteisö piti sisällään monenlaista osaamista ja halua kehittää omaa työtänsä. Työkalut osaamisen hyödyntämiselle kuitenkin puuttuivat, eikä meillä ollut toimintaa, minkä aikana tuoda tätä osaamista esille.

Huomasimme, että työyhteisön osaaminen on hyödynnettävä ja näin ollen meidän oli luotava sellainen toimintaympäristö, mikä tämän mahdollistaa. Oma liikunnallisuuteni, työkaverini taidot keittiössä jne. olivat sellaisia ohjaajan vahvuuksia, mitä emme osanneet ottaa käyttöön 13-17-vuotiaiden nuorten kanssa. Näihin tarpeisiin vastaten perustimme kokonaan uusia toimintamuotoja juuri 13-17-vuotiaille nuorille sukupuolisensitiivisesti. Toiminnan muodot, mitkä mahdollistivat ohjaajien omien kykyjen esille pääsyn olivat monipuoliset pienryhmät.

Sukupuolisensitiiviset toiminnot sekä pienryhmätoiminnot mahdollistivat myös nuorten yksilöllisen kohtaamisen sekä nuorten vaikuttamistoiminnan, joten uudet toimintamuodot sopivat erinomaisesti Nuorisoasiainkeskuksen strategioihin. Vaikka Nuorisoasiainkeskuksen avoimen toiminnan tulostavoitteet pääsääntöisesti keskittyvät nuorten käyntikertoihin nuorisotaloilla, on organisaatiossa liikut-

tu viime vuosina siihen suuntaan, että myös avoimessa toiminnassa tulisi kohdata nuoria yksilöllisesti. Avoimessa toiminnassa tämä onnistuu parhaiten ryhmämuotoisesti. Vaikuttamistoiminta taas on ollut Nuorisoasiainkeskuksen päätulostavoitteena viime vuosien ajan mm. Ruuti-toiminnan myötä.

3. Projektin päämäärän ja tavoitteiden toteutumisen arviointi

Projektin tavoitteiden toteutumista arvioitiin pääsääntöisesti seurannalla. Hankkeen myötä syntyneille ryhmille tehtiin myös kyselyt toimintakauden päättyessä. Tämän lisäksi lisäsimme viikoittaisiin tiimipalavereihin kohdan, missä käsitelimme pienryhmätoimintaa. Käsittelimme kehittämistoimintaa myös Pohjoiskoillisen nuorisotyöyksikön yhteisissä yksikkökokouksissa. Arvioimme projektin etenemistä myös kokouksissa Anuntin kanssa säännöllisesti talven 2011-2012 aikana.

Asetimme kehittämistoiminnan päämuutostavoitteeksi nuorisotalon avoimen toiminnan kehittämisen 13-17-vuotiaiden nuorten osalta. Halusimme vaikuttaa talon yleiseen ilmapiiriin, sekä parantaa työntekijöiden työhyvinvointia. Muutostavoitteiksi asetimme toimintojen monipuolistamisen, minkä kautta työyhteisön osaaminen pääsi esille. Halusimme myös vähentää häiriökäyttäytymistä sekä lisätä tyttökävijöiden määrää nuorisotalolla. Toimintatavoitteiksi asetimme sukupuolisensitiivisen työn sisällyttämisen toimintaan, pienryhmien muodostamisen, nuorten osallistamisen toiminnan suunnitteluun, sekä resurssien järjestämisen uusille toiminnoille.

Kokonaisuutena voidaan todeta, että hanke onnistui hyvin. Vuoden 2011 aikana toiminnat hakivat vielä pitkään muotoaan, mutta kehittämistoimintaa jatkettiin myös vuoden 2012 aikana ja sen jälkeen. Hankkeen tavoitteiden mukaisesti perustimme avoimen toiminnan ohelle pienryhmätoimintaa, mikä mahdollisti sen, että työntekijät pääsivät hyödyntämään omia ohjaajan vahvuuksiaan monipuolisissa toimintaympäristöissä. Omakohtaisesti tämä tarkoitti pääsääntöisesti liikuntaryhmiä pojille. Hankkeen myötä myös työyhteisön työhyvinvointi lisääntyi, mikä ilmeni työhyvinvointikyselyn tuloksista.

Myös nuoret ottivat uudet toiminnot vastaan hyvin. Kaikki nuorille perustetut ryhmät olivat suosittuja. Liikunnallisiin toimintoihin osallistui viikoittain n. 15 nuorta. Työille suunnattujen pienryhmätoimintojen myötä myös nuorisotalon avoimeen toimintaan osallistui hankkeen aikana ja sen jälkeen huomattavasti enemmän tyttöjä.

Ruuskan mukaan projektin onnistumista voidaan arvioida muutamasta eri näkökulmasta. Nämä ovat sisällölliset ja laadulliset tavoitteet, toteutukselliset tavoitteet, taloudelliset tavoitteet ja ajalliset tavoitteet. Näiden tavoitteiden tärkeysjärjestys vaihtelee sen mukaan, kenen näkökulmasta lopputulosta tarkastelee. Normaalisti tilaajalle tärkeää on aikataulujen ja kustannusarvioiden pätevyys, kun käyttäjiä kiinnostaa työn tuloksena syntyvä tuote ja sen ominaisuudet. Projektiryhmällä tavoitteet taas voivat kohdistua toteutuksen teknisiin ratkaisuihin ja käytettäviin työvälineisiin. Lyhyesti voidaan sanoa, että onnistuneessa projektissa saavutetaan lopputuotteelle asetetut tavoitteet suunnitellun aikataulun mukaisesti ja sovitulla kustannuksilla. (Ruuska 2007, 274-275)

Kun Jakomäen kehittämishanketta tarkastellaan Ruuskan esittämän projektin onnistumisen arvioinnin mukaan, niin tässä tapauksessa projektiin osallistuvien tahojen roolit sekoittuivat. Kehittämishanketta tarkastellessa voidaan todeta, että Jakomäen nuorisotalon työyhteisö oli hankkeessa niin tilaajan, projekti-ryhmän kuin käyttäjänkin roolissa. Tilaajana voidaan pitää myös Jakomäen nuorisotaloa työyhteisöineen ja asiakkaineen, mutta myös nuorisotalon taustaorganisaatiota. Käyttäjänä voidaan tässä tapauksessa pitää nuorisotalon nuoria, jotka ryhmätoimintoihin osallistuvat, mutta myös nuorisotalon työyhteisöä. Projektiryhmänä toimi yksiselitteisesti Jakomäen työyhteisö Päivi Anuntin kanssa. Ruuskan esittämän projektin onnistumisen arvioinnin mukaan projekti oli kokonaisuutena onnistunut, sillä projektin lopputuotteelle asetetut tavoitteet saavutettiin suunnitellun aikataulun mukaisesti ja vielä suunnitelluin kustannuksin. Lopputuotteena tässä tapauksessa ovat uudet ryhmätoiminnot ja niiden vaikutukset nuorisotalon arkeen.

Projektin onnistumisesta huolimatta kehittämistoimintaa jatkettiin Jakomäessä vielä sen päättymisen jälkeen. Tämä johtui siitä, että projektin tavoitteiden toteutumisesta huolimatta sen myötä nousi uusia kehittämiskohteita. Päädyimme hankkeen jälkeen siihen, että keskiviikkoiltoja ei kannata käyttää vain sukupuolisensitiiviselle toiminnalle, sillä emme kyenneet järjestämään jokaiselle keskiviikolle sukupuolisensitiivistä ryhmätoimintaa. Näin ollen ne keskiviikot, mitkä eivät sisältäneet ryhmätoimintaa jäivät sisällöltään ohuiksi, eivätkä ne vastanneet hankkeen tavoitteisiin. Nykyään keskiviikot ovat jälleen avoimia iltoja, mutta nuorisotalon avoin toiminta voidaan sulkea tilanteessa, missä nuorille pystytään tarjoamaan sisällöllisesti suunniteltua ryhmätoimintaa mm. retkien muodossa.

4. Tuotokset

Hankkeen myötä nuorisotalon toiminta monipuolistui. Nuorille suunnatut sukupuolisensitiiviset ryhmätoiminnot ovat konkreettisesti hankkeen myötä syntyneitä uusia, nykyään nuorisotalolle vakiintuneita toimintoja. Suunnitelman mukaisesti ryhmätoimintojen sisältö muotoiltiin aluksi yhdessä nuorten kanssa, minkä jälkeen nuoriso-ohjaajat järjestivät omille ryhmilleen resurssit niin ajallisesti, tilallisesti kuin taloudellisestikin. Työnjako sovittiin niin, että minä nuorisotalon ainoana miestyöntekijänä vastasin poikien toiminnasta, jolloin tyttöjen toiminta jäi talon muiden nuoriso-ohjaajien vastuulle.

Toiminta suunniteltiin aluksi niin, että keskiviikkojen avointen nuorisotaloiltojen sijaan päivä käytettiin pienryhmätoimintaan. Tyttöjen osalta toimintaa järjestettiin keskiviikkoiltoihin, mutta poikien osalta toiminta ei kuitenkaan rajoittunut pelkästään ”Jätkien illoiksi” nimetyille keskiviikoille, sillä pojat toivoivat yksinomaan liikunnallisia toimintoja ja vielä pääsääntöisesti jalkapalloilun muodossa. Ryhmämuotoisen liikuntakerhon perustamiselle piti hankkia tilat, joten tätä toimintaa järjestettiin ajallisesti käytettävien salivuorojen mukaisesti. Aluksi kerholle löytyi vuoro keskiviikoilta, muuta siirtyi myöhemmin torstai-illoille. Nykyään toiminta sijoittuu Jakomäen nuorisotalolla perjantai iltaan.

5. Keinot, toiminnot ja työmenetelmät

Hankkeen myötä esittelimme uusina toimintamuotoina ryhmätoiminnan ja sukupuolisensitiivisen työotteen. Päädyimme pienryhmämuotoiseen toimintaan, sillä pienryhmien kanssa ohjaajien oli mahdollista toteuttaa omaa osaamistaan mo-

nipuolisesti. Pienryhmän kautta pystyimme myös tutustumaan nuorisotalon nuoriin paremmin syventäen ohjaajien ja nuorten välisiä kontakteja. Toivoimme, että pystymme näin vaikuttamaan positiivisesti nuorten häiriökäyttäytymiseen myös ryhmien ulkopuolella. Nuoret pääsivät myös osallistumaan toiminnan suunnitteluun täyttäen näin organisaation osallisuustoiminnan vaatimukset.

Sukupuolisensitiiviseen työotteeseen päädyimme, sillä tiedostimme sen, että sukupuoli vaikuttaa nuorten kasvuun. Pienryhmissä oli mahdollista käydä läpi omaan sukupuoleen liittyviä kysymyksiä turvallisesti ja tyttöjen pienryhmissä tätä mahdollisuutta käytettiin. Poikien osalta sukupuolikysymyksiä ei juurikaan käyty läpi, mutta tiedostimme ohjaajina oman esimerkin tärkeyden myös sukupuolen osalta. Toisaalta poikien osalta sillä, että vastakkaisen sukupuolen aiheuttaman jännitteet puuttuivat pienryhmätoiminnoissa, oli suuri merkitys toiminnan laatuun. Ilman tyttöjen aiheuttamia jännitteitä pojat pystyivät toimimaan ryhmissä paremmin omana itsenään ja tuomaan omaa persoonallisuuttaan esille.

6. Sidosryhmätyöskentely

Hankkeeseen liittyneet sidosryhmät voidaan jakaa kahteen ryhmään, organisaation sisäisiin ja ulkoisiin sidosryhmiin. Organisaation sisäiset sidosryhmät ovat luonnollisesti nuorisotalon työyhteisö ja nuoret, mutta hanke koski myös muita organisaation jäseniä. Ensinnäkin kehittämistyö aloitettiin yhdessä esimiehen ja Päivi Anuntin kanssa. Pohjois-koillisen nuorisotyöyksikön esimies ei lopulta osallistunut itse toiminnan suunnitteluun, mutta antoi luvan toimintojen suorittamiselle. Yksikön esimies kuitenkin vastaa siitä, että yksikkö täyttää sille asetetut tulostavoitteet, joten esim. keskiviikkoiltojen avoimen toiminnan sulkeminen pienryhmätoiminnan tieltä ei ollut itsestään selvää. Ryhmätoimintojen aloittaminen kuitenkin vaikutti määrällisesti nuorisotalon vuosittaisiin kävijämääriin. Saimme apua työn kehittämiseen myös yksikön ulkopuolelta Päivi Anuntilta, joka on toiminut mm. tyttötyön kehittäjänä Helsingin nuorisoasiainkeskuksella. Ajatus sukupuolisensitiivisen työotteen sisällyttämisestä kehittämisprojektiin tuli nimenomaan tätä kautta.

Organisaation ulkopuoliset toimijat hankkeen suhteen olivat opetusvirasto, kirjasto, alueen kotiseutuyhdistys sekä pienperheyhdistys Punahilkka. Käytimme opetusviraston palveluja mm. toimintojen mainostamiseen ja tilojen hankintaan. Vaikka nuorisoasiainkeskus ja opetustoimi ovat molemmat kaupungin organisaatioita, täytyi esim. salivuorot varata normaalista koulun varausjärjestelmästä. Alueen muut sidosryhmät huomioitiin lähinnä tilojen suhteen sekä mainostuksessa.

7. Työsuunnitelman ja työnjaon onnistuminen

Jaoimme projektin vastuut niin, että poikien toiminnasta vastasin minä nuorisotalon ainoana miesohjaajana ja tyttöjen toiminnasta vastasivat muut talon nuorisotyöntekijät. Toimin yksin vain poikien toiminnan suunnittelussa, sillä Nuorisoasiainkeskuksen toimintatapoihin kuuluu se, että ryhmiä ei koskaan ohjata yksin. Näin ollen minulle palkattiin poikien toimintoihin aluksi tuntityöntekijä ohjaajapariksi, mutta myöhemmin tämän roolin otti taloon saapunut oppisopimusopiskelija. Oppisopimusopiskelijan tulon myötä myös vastuu toiminnan

suunnittelusta jakaantui. Työnjaon onnistumisesta poikien toimintaan liittyen kerron vielä tarkemmin arviointi-osuudessa.

Kehittämishankkeen kokonaisuudesta vastuu jaettiin Jakomäen työyhteisön kesken. Hankkeelle ei siis asetettu selkeää vetäjää, vaan kehittämistoimintaa johdettiin tiiminä. Kirjassaan *Ideasta projektiksi* Paul Silfverberg kirjoittaa, että ”projektilla pitää olla aina selkeä vetäjä (projektipäällikkö)”. Silfverbergin mukaan yleisen johtamisen lisäksi vetäjän tehtäviin kuuluu myös työsuunnitelmien laatiminen, hankkeen seurannasta vastaaminen, henkilöstöhallinto ja hankkeen raportoinnista vastaaminen (Silfverberg 2007, 101). Jälkikäteen ajateltuna hankkeen läpivienti olisi varmasti ollut helpompaa, jos hankkeelle oltaisiin asetettu selkeä projektipäällikkö. Projektipäällikön puuttuminen näkyi hankkeen aikana mm. niin, että hankkeen seurannassa keskityimme välillä liiankin yksityiskohtaisesti eri ryhmätoimintojen onnistumiseen emmekä aina muistaneet tarkastella toimintoja hankkeen alkuperäisten tavoitteiden valossa. Tämän seurauksena osa hankkeen myötä luoduista toiminnoista eivät enää vastanneet hankkeen alkuperäisiin tavoitteisiin. Keskiviikkoiltojen avoimen toiminnan lopettaminen täysin sukupuolisensitiivisen ryhmätoiminnan tieltä oli ratkaisuna sellainen, minkä toimivuutta lähdimme kokeilemaan, mutta se ei kuitenkaan toiminut lopulta suunnitelman mukaisesti. Esimerkiksi pojilla suosituin ryhmätoiminnan muoto oli lopulta jalkapallokerho, mutta sen siirryttyä torstai-iltoihin eivät keskiviikkojen sukupuolisensitiiviset illat enää tavoittaneet nuoria toivotulla tavalla. Tästä huolimatta jatkoimme suunnitelman mukaisesti sukupuolisensitiivisten keskiviikkoiltojen käyttöä muuttamatta suunniteltua sisältöä. Uskon, että tilanteessa, missä hankkeella olisi ollut selkeä vetäjä, oltaisiin keskiviikkoiltojen järjestelyihin puututtu jo hankkeen aikana, eikä vasta hankkeen lopullisen arvioinnin jälkeen.

8. Talouden tulos

Toiminta aloitettiin organisaation sisäisellä rahoituksella. Tämä johtui siitä, että uusista toimintamuodoista oli tarkoitus tulla vakiintuneita työmuotoja avoimen toiminnan ohelle. Näin ollen toiminta haluttiin rahoittaa yksikön budjetista. Tähän vaikutti poikien toiminnan suhteen myös nuorisotalon remontti, sillä ylivoimaisesti suurin menoerä poikien toiminnasta olivat salivuokrat, mitkä maksettiin säästyneistä vuokrarahoista. Nuorisoasiainkeskus vuokraa tilansa Helsingin kaupungin tilakeskukselta, eikä suljetun nuorisotalon vuokraa tarvinnut maksaa.

Ulkopuolinen Ely-keskuksen rahoitus tuli mukaan siinä vaiheessa, kun huomaisimme, että salivuokria ei pystytä maksamaan nuorisotalon avatessa jälleen ovensa. Ely-keskukselle tehdyt hakemukset poikien toiminnasta löytyvät raportin liitteistä.

9. Tiedotus

Kehittämisprojektin luonteen mukaisesti tärkein tiedotuksen väline oli nuorisotalon sisäinen tiedotus ohjaajilta nuorille. Jakomäen nuorisotalolla järjestettiin nuorten vaikuttamisen kanavana talokokouksia, mitkä kuitenkin pääsääntöisesti toimivat tiedotustilaisuuksina ohjaajilta nuorille. Uusia toimintoja markkinoitiin nuorille ensimmäisen kerran tällaisessa talokokouksessa, mutta parhaiten nuoret tavoitettiin avoimen toiminnan ohella, sillä talokokoukset eivät tavoittaneet

suurta osaa nuorista niiden vähäisten osallistujamäärien vuoksi. Käytimme nuorisotalon sisäiseen tiedotukseen myös talon Facebook-sivuja. Ulkoisesti uut-ta toimintaa mainostettiin julistein kirjastolla ja kouluissa. Käytimme markkinoin-tiin myös koulun sisäistä tiedotusjärjestelmä-Wilmaa.

Koska projekti koski Jakomäen nuorisotalon työyhteisöä ja nuoria, oli talon nuo-rille suunnattu markkinointi riittävää. Huomioimme suunnitteluvaiheessa kuiten-kin sen, että jos uusiin toimintoihin ei löydetä osallistujia, voidaan kouluille esim. jalkautua esittelemään ryhmätoimintaa. Tällaiselle ei kuitenkaan löytynyt tarvet-ta, sillä ryhmät täyttyivät nopeasti nuorisotalon omista nuorista.

10. Tiedon dokumentointi, levittäminen ja juurruttaminen

Kaikki projektiin liittyneet suunnitelmat ja raportit tallennettiin kaupungin verk-koon ja näin ovat kaikkien organisaation sisällä toimivien henkilöiden luettavis-sa. Projektin toiminnoista kirjoitettiin raportit niin, että jokaisesta pienryhmäker-rasta kirjattiin talteen osallistujamäärät, tehdyt toiminnot, mikä toimi jne. Näitä raporteja ja toiminnasta saatua tietoa käytettiin vuoden 2011 jälkeen edelleen toimintaa kehitettäessä. Vaikka kuvaankin projektin kestoja vuoden 2011-2012 talvikaudella, niin toimintojen kehittämistä jatkettiin vielä projektin jälkeenkin.

Tietoa kehittämisprojektista levitettiin lähinnä yksikön sisäisesti muiden nuoriso-talojen käyttöön mm. poikien liikuntatoiminnan vaatimusten muodossa. Osallis-tuin myös Nuorisoasiainkeskuksen työntekijöille järjestettävään pöllumispajaan, missä organisaation työntekijät saivat esitellä ja jakaa omia työmenetelmiään muille työntekijöille.

11. Seuranta ja arviointi

Projektin seurannasta ja arvioinnista vastasivat Jakomäen nuorisotalon työyh-teistö esimiehineen sekä Päivä Anunti. Käsittelimme työyhteisön ja Anuntin kes-kinäisissä palavereissa projektin aikana sen vaikutuksia niin talon työntekijöihin kuin nuoriinkin. Arvioimme projektin etenemistä myös työyhteisön kesken vii-koittaisissa tiimipalavereissa. Käytimme myös yksikön työhyvinvointikyselyä projektin vaikuttavuuden arvioinnin tukena.

Nuorille teetimme toimintakauden päätteeksi kyselyn, minkä avulla halusimme kartoittaa sitä, mitä toimintoja kannatti kehittää edelleen ja mitä toimintoja kan-natti pudottaa pois. Nykyään Jakomäen nuorisotalolla mm. keskiviikot ovatkin tavallisia avoimia iltoja, ellei nuorille ole suunniteltuna nimenomaisesti jotakin pienryhmämuotoista erillistä toimintaa. Tämä muutos tehtiin nuorilta saadun palautteen perusteella. Nuoret kokivat, että avoin nuorisotaloilta on arvokkaam-pi kuin sukupuolisensitiivinen ilta ilman sen kummempaa suunniteltua sisältöä.

Projektin alussa vastasin poikien toiminnan suunnittelusta yksin. Hankkeen ede-nessä kuitenkin huomasin, että tällaisten uusien toimintamuotojen suunnittelus-sa ja aloittamisessa työparin kanssa työskentely johtaisi parempaan lopputulok-seen. Vaikka kehittämistyön kokonaisuus olikin Jakomäen nuorisotalon työyh-teisön yhteinen hanke, niin uusien toimintojen sukupuolisensitiivisestä työt-teesta johtuen poikien toiminta jäi yksin minun vastuulleni ja näin ollen minulle hankittiin työpariksi tuntityöntekijä vain toimintojen läpivientiin. Tästä johtuen

minun piti aina orientoida tuntityöntekijät suunniteltuun toimintaan ja tämä lisäsi huomattavasti ohjauskertojen työtaakkaa. Sainkin vuoden 2011 jälkeen työparikseni Jakomäen nuorisotalolle palkatun oppisopimusopiskelijan, mikä auttoi toimintojen suunnittelun ja läpiviennin suhteen hyvinkin paljon.

Se, että projekti aikanaan toteutettiin irrallisena opinnoistani vaikutti luonnollisesti sen toteutukseen sekä lopputulokseen. Kehittämishanke Jakomäessä kylä täytti pääsääntöisesti projektin määritelmän, eli kyseessä oli joukko ihmisiä ja muita resursseja, jotka on tilapäisesti koottu yhteen suorittamaan tiettyä tehtävää. Projektilla oli myös kiinteä budjetti ja aikataulu. (Kai Ruuska 2007, 19) Vaikka projekti sille asetetut vaatimukset täyttikin, niin näin jälkikäteen on helppoa todeta, että hankkeen irrallisuus opinnoistani näkyi monissa sen toteutuksen yksityiskohdissa. Viittaan tällä siihen, että kehittämishankkeen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa käytettiin kyllä projektityöskentelyn mukaisia välineitä, mutta jos hanke olisi suoritettu oppimistehtävänä, olisimme käyttäneet apuna mm. projektitoimintaa tukevaa kirjallisuutta varmasti enemmän. Tämä olisi vaikuttanut hankkeen kokonaisuuteen ja näkynyt ennen kaikkea hankkeen toteutuksessa, mutta myös hankesuunnitelmassa, sekä tässä raportissa.

Itsearviointi

Kehittämistyön irrallisuus opinnoistani sen toteuttamisajankohtana vaikutti omiin projektiopintoihini huomattavalla tavalla ja teki omasta oppimiskokemuksestani hieman tavallisesta poikkeavan. Normaaliolosuhteissa suuntautumispintojen projektin suorittava oppilas tutustuu aluksi projektimuotoiseen työskentelyyn mm. kirjallisuuden kautta ja tämän jälkeen hän tutustuu valitsemaansa organisaatioon. Sitten kokonaisuudessa seuraa projektisuunnitelman laatiminen ja itse projektin toteuttaminen, minkä jälkeen projektista kirjoitetaan raportti. Näin oppilas saa projektin läpivientiin tarvittavat tiedot ja taidot ennen itse projektin suorittamista. Omalla kohdallani oppimisprosessi oli hieman toisenlainen.

Osallistuin kyllä projektimuotoiseen kehittämishankkeeseen omalla työpaikallani, mutta ilman projektityöhön valmentavaa jaksoa koulussa. Näin ollen projektin perusteet tulivat minulle tutuiksi käytännön yhteydessä ja olen jäsentänyt teemmääni aiheeseen liittyvään teoriaan ja tietoon vasta jälkikäteen projektisuunnitelmaa ja tätä raporttia laatiessani. Uskon, että oppimiskokemuksena tämä on ollut kuitenkin yhtä arvokas ja hyödyllinen tavalliseen projektin suorittamiseen verraten, sillä koen, että hallitsen nyt projektimuotoiseen toimintaan vaadittavat tiedot ja taidot. Tällä tapaa suoritettuna projekti on kuitenkin ollut ehdottomasti enemmän tehdessä oppimista.

Kun arvioin oppimaani projektissa yksityiskohtaisemmin huomaan, että projektin sijoittuminen omalle työpaikalleni vaikutti omaan toimintaani sen suhteen merkittävästi. Olisi mielenkiintoista kokeilla projektin suorittamista myös sellaisessa ympäristössä, missä työntekijät tai organisaatio kokonaisuudessaan ei olisi niin tuttu. Tämä sen vuoksi, että mm. omia sosiaalisia taitojani projektin suhteen arvioidessani huomaan, että työyhteisön historia, suhteet ja ristiriidat vaikuttivat myös projektin suorittamiseen. Koen kuitenkin toimineeni projektin aikana sosiaalisesti vastuullisesti huomioiden muut työntekijät toiminnassani. Tämä näkyi sovituissa aikatauluissa pysymisessä, työkavereihin luottamisessa sekä siinä,

että pystyin keskittymään ristiriitatilanteissakin työn tulokseen. Työasioissa pyrin myös avoimuuteen ja informaation jakamiseen koko työyhteisön kesken.

Suunnittelutaidoiltani pystyn omatoimisuuteen kuitenkin niin, että muut työyhteisön jäsenet pysyvät tekemisistäni kartalla. Koen itse tärkeäksi myös sen, että tehty työ vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin pitkänkin ajanjakson kuluessa. Kehitettävää löytyy kuitenkin siinä, miten toimintaa muuttaa niin, että se näihin tavoitteisiin vastaa. Jakomäen nuorisotalon projektin osalta toiminnan sisältöjen muuttamiseen reagoitiin jälkikäteen ajateltuna hitaasti, vaikka huomasimme, että kaikki toiminnan muodot eivät alkuperäisiin tavoitteisiin enää vastanneetkaan. Uskon, että tähän vaikutti ennen kaikkea se, että projektin vastuut jaettiin työyhteisön kesken toimintojen mukaan, eikä kenelläkään ollut selkeää vastuuta kehittämistyön kokonaisuudesta.

Lähteet

Kai Ruuska 2007, Pidä projekti hallinnassa. Suunnittelu, menetelmät ja vuorovaikutus, Talentum
Paul Silfverberg 2007, Ideasta Projektiksi. Projektityön käsikirja, EDITA
Scott Berkun 2006, Projektinhallinnan Taito, readme.fi
Riikka Jalonen, Hanna Laitinen 2010-2011, Projektin perusteita opetusdia
Wikipedia, <http://fi.wikipedia.org/wiki/Projekti>